

Uitvoeringsprogramma VANG - Huishoudelijk Afval

*Afval is een keuze;
De keuze is aan ons.*

Samenvatting

De publieke partijen¹ hebben zowel hun sterke ambitie, benodigde kennis en het commitment gebundeld om zo optimaal bij te dragen aan een circulaire economie. Doel hierbij is om het ontstaan van afval zoveel mogelijk te voorkomen, geproduceerd afval maximaal te scheiden en recycleren, en grondstofketens te sluiten.

Deze inspanningen komen niet uit de lucht vallen. Al geruime tijd zet de staatssecretaris van IenM zich met haar beleid in voor slimmer, efficiënter en zorgvuldiger omgaan met grondstoffen en het streven naar een circulaire economie met gesloten ketens. Voor het realiseren van de ambitie, 75% afvalscheiding in 2020, zijn nu ook middelen vrijgemaakt om dit binnen bereik te brengen. Ook veel gemeenten zijn ambitieus en zien steeds meer de noodzaak vanuit economisch en ecologisch oogpunt voor goed grondstofbeheer. Een aanzienlijk deel presteert al goed maar over de hele linie kan nog een slag gemaakt worden.

Dit jaar hebben de publieke partijen hun krachten gebundeld om te komen tot concrete acties om de volgende slag te slaan. Er is als eerste een Publiek Kader opgesteld met een visie op huishoudelijk afval en de rollen en verantwoordelijkheden van deze publieke partijen daarin. Het Publiek Kader schets een stimulerend eindbeeld voor duurzaam afvalbeheer. Ook geeft het handvatten en tips om stappen te zetten richting de gestelde ambities, zoals 75% scheiding van huishoudelijk afval en gemiddeld 100 kg restafval per inwoner per jaar. De kern van het Publiek Kader is het sluiten van product- en materiaalketens waarbij drie belangrijke uitgangspunten van toepassing zijn, te weten: *1. de vervuiler betaalt, 2. ruimte voor dynamiek van bedrijven en burgers om te innoveren en 3. marktfalen wordt aangepakt.*

Onder de paraplu van het Publiek Kader is het Uitvoeringsprogramma VANG - Huishoudelijk Afval opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma richt zich op het stimuleren, motiveren en faciliteren van de partijen in de keten. Het is namelijk van belang te realiseren dat diverse partijen in 'de keten' een rol spelen en dat deze partijen elkaar nodig hebben om gezamenlijk op één lijn te komen en ketens te sluiten. Hierbij is de gemeente de centrale stakeholder als het gaat om het verbeteren van de afvalscheiding van huishoudelijk afval.

Het Uitvoeringsprogramma Huishoudelijk Afval is geïnitieerd door het Ministerie van IenM, Rijkswaterstaat, de VNG en de NVRD. Om aan- en mogelijke bijsturing van het programma mogelijk te maken vormen deze partijen de Stuurgroep voor het uitvoeringsprogramma. Tevens zijn deze partijen vertegenwoordigd in het programmabureau, dat de dagelijkse uitvoering van het programma voor haar rekening neemt. Het programmabureau draagt tevens zorg voor de monitoring van de voortgang van het programma.

---

¹ Het Rijk (Ministerie van Infrastructuur en Milieu), gemeenten en gemeentelijke afvaldiensten.

Het uitvoeringsprogramma bestaat uit 4 actielijnen met daaronder een breed scala aan activiteiten waarop wordt ingezet. Hierbij wordt zowel gekeken naar preventie als naar afvalscheiding en recycling, naar grof- en fijn huishoudelijk afval en naar bron- en nascheiding. Het merendeel van de activiteiten richt zich met name op de periode tot en met 2017 maar het uitvoeringsprogramma heeft een doorlooptijd tot 2025.

Actielijnen:

1. Gemeenten formuleren ambitieuze doelstellingen voor afvalpreventie, afvalscheiding, reductie van huishoudelijk restafval, recycling van huishoudelijk afval, commiteren zich daaraan en zijn gemotiveerd hier werk van te maken

Gemeenten worden aangezet tot en kunnen een beroep doen op het programmabureau bij het formuleren van nieuw, ambitieus beleid huishoudelijk afval en de uitwerking daarvan tot uitvoeringsplannen. Tevens worden de prestaties van gemeenten voor iedereen zichtbaar, waarbij goed presterende gemeenten in het zonnetje worden gezet. Verder komen er richtlijnen voor de hoeveelheid restafval voor clusters van soortgelijke gemeenten. Op basis daarvan en hun eigen ambities worden afspraken met gemeenten gemaakt over doelstellingen.

2. Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelstellingen en beschikken over de benodigde kennis, vaardigheden en hulpmiddelen

In diverse vormen krijgen gemeenten de beschikking over kennis, capaciteit en gelegenheid om de ambitieuze plannen tot uitvoering te brengen: inzetbare experts uit andere gemeenten, en gespecialiseerde organisaties en adviesbureaus, , trainingen en workshops, kennisuitwisseling in de vorm van benchmarking, platforms en kennistafels en toegang tot een digitale kenniswijzer. Verder wordt een vorm van financiële ondersteuning uitgewerkt.

3. Burgers zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding

Verkenning van de nut en haalbaarheid van nieuwe landelijke communicatie op dit vlak en de mogelijkheden voor gemeenten om daarbij aan te haken, verbeterde inzet van gedragskennis bij bestaande landelijke campagnes en stimulering van afvaleducatie/projecten op scholen.

4. Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens

Identificatie en analyse van een aantal "probleemketens" bij huishoudelijk afval en uitvoering van een aanpak om voor die ketens tot ketensluiting te komen. Ervaringen uit andere ketens wordt bruikbaar gemaakt zodat deze makkelijker kan worden toegepast om in andere ketens ook stappen te zetten.

Met het gezamenlijk uitvoeren van de acties in dit uitvoeringsprogramma is sprake van een nieuw offensief voor huishoudelijk afval, leidend tot meer afvalpreventie en -scheiding, hoogwaardige recycling en het sluiten van product- en materiaalketens. Uit een rondgang langs alle betrokken partijen blijkt dat men veel zin heeft ermee aan de slag te gaan. De toekomst begint immers vandaag!

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	5
1. Inleiding	7
2. Aanleiding en doel van het uitvoeringsprogramma.....	10
3. Aanpak en activiteiten uitvoeringsprogramma.....	14
4. Programmaplanning	18
5. Organisatie en aansturing	21
6. Programmamonitoring	23
7. Programmacommunicatie.....	25
Bijlagen	27
1. Publiek kader	29
2. Overzicht acties	39

1. Inleiding

'Afval is een keuze', met dit motto in gedachte hebben de publieke partijen² gezamenlijk dit Uitvoeringsprogramma VANG - Huishoudelijk Afval opgesteld (hierna 'het uitvoeringsprogramma'). De ambities, de kennis en het commitment van zowel de publieke partijen als andere ketenpartijen³ zijn volop aanwezig om gezamenlijk de juiste keuzes te maken om zoveel mogelijk de productie van afval te voorkomen, het geproduceerde afval maximaal te scheiden en recyclen, en uiteindelijk daarmee het sluiten van grondstofketens te realiseren. Dit moment wordt mede ingegeven door het besef dat er nog een enorme winst te halen is in het effectief hergebruiken en recyclen van onze grondstoffen. Het feit dat grondstoffen schaarser worden, dat de milieudruk toeneemt en we voor toekomstige generaties een mooie, welvarende en gezonde samenleving willen behouden vereist dat we gezamenlijk de schouders onder dit uitvoeringsprogramma zetten.

Als eerste stap hebben de publieke partijen een Publiek Kader opgesteld met een visie op huishoudelijk afval en de rollen en verantwoordelijkheden van deze publieke partijen daarin. Met het Publiek Kader wordt een stimulerend eindbeeld voor duurzaam afvalbeheer en de route er naartoe geformuleerd. Het geeft daarmee richting en een handelingsperspectief om stappen te zetten richting de gestelde ambities voor 2025. Het verbeteren van afvalscheiding en -preventie moet op termijn leiden tot meer recycling en minder kosten voor de burger. Bovendien moet dit bijdragen aan een eenduidig beeld over de verhouding tussen de zorgplicht van gemeenten en de verantwoordelijkheden van de 'producenten van afval'. Het Publiek Kader vormt daarmee de paraplu voor dit uitvoeringsprogramma waaronder concrete en praktische acties uitgevoerd worden om werkelijk tot meer afvalpreventie en -scheiding te komen, om de hoeveelheid huishoudelijk restafval te reduceren en om tot het sluiten van ketens te komen. Daarnaast is het Publiek Kader ook het kader voor de uitvoerings- en beleidsinspanningen van de publieke partijen die niet direct opgenomen zijn in het uitvoeringprogramma, maar hier wel aan verwant zijn. Hierbij valt te denken aan de inbreng in Europees beleid. In bijlage 1 is het Publiek Kader integraal opgenomen.

Het Publiek Kader en het uitvoeringsprogramma zijn in nauwe samenspraak met gemeenten en de sector opgesteld. Het is namelijk van belang te realiseren dat diverse partijen in 'de keten' een rol spelen, dat deze partijen elkaar nodig hebben om gezamenlijk op één lijn te komen en ketens te sluiten. Hierbij is de gemeente de centrale stakeholder als het gaat om het verbeteren van de afvalscheiding van huishoudelijk afval. De gemeente heeft immers de zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval. Ook bij de invulling van afvalpreventie kunnen gemeenten een belangrijke rol spelen. Binnen een gemeente, en ook erbuiten, zijn verschillende actoren actief die in gezamenlijkheid de richting moeten bepalen. Te denken valt aan bestuurders, beleidsmakers, producenten, afvalbedrijven, afvalverwerkers en vooral ook burgers.

---

² Het Rijk (Ministerie van Infrastructuur en Milieu), gemeenten en gemeentelijke afvaldiensten.

³ Producenten, Retail, consumenten, burgers, recyclingbedrijven en (overige) overheden.

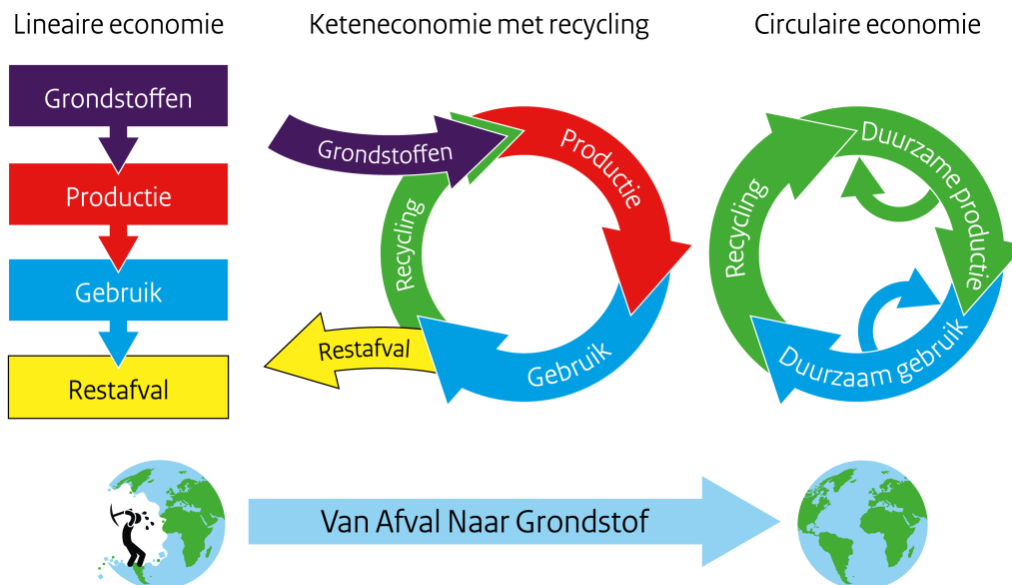

Het uitvoeringsprogramma zal zich richten op het stimuleren, motiveren en faciliteren van al deze partijen in de keten. Daarbij is voornamelijk gekeken naar het toevoegen van waarde aan bestaande activiteiten en tegemoetkomen aan de behoeftes van de gemeenten. Het gezamenlijk uitvoeren van de acties in dit uitvoeringsprogramma zal leiden tot meer afvalpreventie en –scheiding en tot het sluiten van materiaalketens. Tevens ondersteunt het gemeenten en anderen bij het maken van de juiste keuzes om daadwerkelijk stappen te zetten.

2. Aanleiding en doel van het uitvoeringsprogramma

Vanuit het kabinet en de verschillende ministeries wordt gewerkt aan de ambities rond "Groene Groei". In maart 2013 is de Tweede Kamer geïnformeerd⁴ over de wens van het kabinet om het concurrentievermogen van Nederland te versterken en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie terug te dringen. Het kabinet ziet binnen acht domeinen belangrijke uitdagingen en kansen. Eén van deze acht domeinen is "Van Afval Naar Grondstof" (VANG).

De beweging van afval naar grondstof moet leiden tot een meer circulaire economie. Hiervoor is het nodig dat er duurzaam omgegaan wordt met natuurlijke bronnen, dat zuinig omgegaan wordt met grondstoffen, dat producten slim ontworpen worden, dat voorwerpen langer en meerdere keren gebruikt worden en dat reststromen optimaal gebruikt worden. Staatssecretaris Mansveld is coördinerend bewindspersoon voor het Programma Van Afval Naar Grondstof. In juni 2013 heeft zij de Tweede Kamer geïnformeerd over haar aanpak⁵. De kern van haar beleid is het slimmer, efficiënter en zorgvuldiger omgaan met grondstoffen en het streven naar een circulaire economie met gesloten ketens, zoals weergegeven in figuur 1. Het verbeteren van de afvalscheiding en recycling, en het terugdringen van de hoeveelheid te verbranden afvalstoffen zijn enkele van de operationele doelen binnen het Programma VANG. In januari 2014 is de verdere detaillering van het Programma VANG met de Tweede Kamer gedeeld en zijn ambities op dit terrein gespecificeerd⁶.

Figuur 1: VANG: een transitie naar een circulaire economie

⁴ Ref: 28 maart 2013 (33 043, nr. 14).

⁵ Ref: IenM/BSK-2013/104405, Onderwerp: Van Afval naar Grondstof, 20 juni 2013.

⁶ Ref: IenM/BSK-2014/12161, Onderwerp: Invulling programma Van Afval Naar Grondstof. 28 januari 2014.

Een van de ambities van het kabinet is het terugdringen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval door afvalpreventie en een toename van de recycling van huishoudelijk afval. Ondanks dat veel gemeenten al goed bezig zijn blijkt dat vele andere gemeenten nog een flinke slag kunnen maken. Het gemiddelde aandeel recycling van huishoudelijk afval schommelt al jarenlang rond de 50%. In 2011 heeft de Staatssecretaris de ambitie uitgesproken om dit te laten groeien tot 65% in 2015⁷. Met het Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval worden er nu ook middelen vrijgemaakt om deze doelstellingen binnen bereik te brengen. Belangrijk is voorts dat de publieke partijen nu gezamenlijk aan de slag zijn gegaan om deze ambitieuze doelen te gaan realiseren.

De nieuwe ambitie is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding, met een verdere doorgroei om tot een maximaal percentage scheiding te komen in 2025. Hiermee wordt direct een belangrijke bijdrage geleverd aan een van de doelen uit het Programma VANG om de hoeveelheid Nederlands afval die verbrand en gestort wordt te halveren van ongeveer 10 Mton naar 5 Mton. In 2013 was nog ongeveer 4 van de aangegeven 10 Mton van huishoudelijke aard

Deze doelstelling voor afvalscheiding in 2020 is tevens geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn en grof huishoudelijk restafval tezamen) van maximaal 100 kilogram per inwoner per jaar. Een doelstelling in kilogram restafval is een betere maat om inzichtelijk te maken hoeveel grondstoffen en materialen in de keten blijven. Met alleen een doelstelling op het aandeel afvalscheiding kan dit niet tot uitdrukking worden gebracht. Tevens is het met een kilogramdoelstelling op huishoudelijk restafval mogelijk om de ambities rond afvalpreventie tot uitdrukking te laten komen. Om een hoeveelheid van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2020 te realiseren dient immers niet alleen de hoeveelheid afvalscheiding fors toe te nemen (tot zeker 75%), maar dient tevens minder afval geproduceerd te worden dan het huidige niveau. In 2013 lag de hoeveelheid huishoudelijk restafval nog op gemiddeld 240 – 250 kilogram per inwoner per jaar.

In figuur 2 is het verloop in de hoeveelheid huishoudelijk restafval weergegeven. Tussen 2002 en 2013 is al een gestage afname te zien in de hoeveelheid huishoudelijk restafval tot de aangegeven 240 – 250 kilogram per inwoner per jaar. Deze afname is een gevolg van het minder produceren van huishoudelijk afval en een geringe verbetering in de afvalscheiding door burgers en gemeenten. Deze ontwikkeling zal naar verwachting doorzetten.

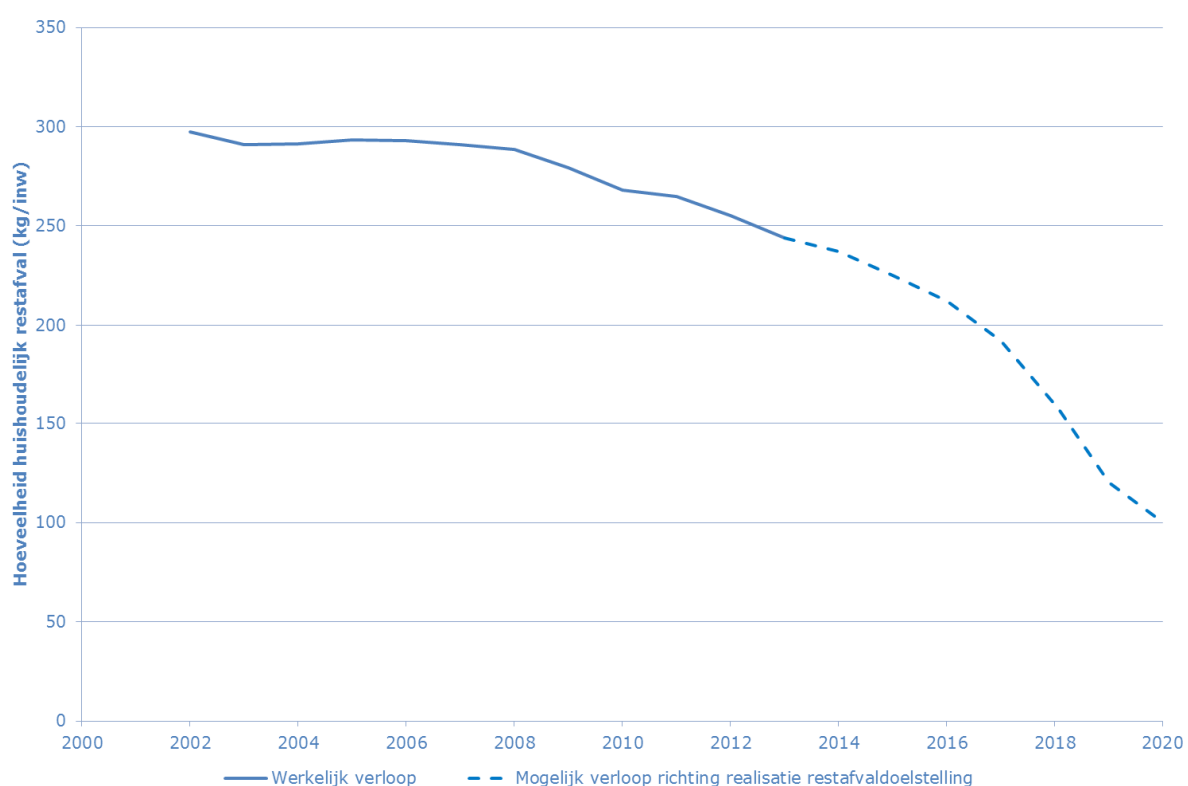
Bovenop de 'autonome' afname wordt een versnelling beoogd als gevolg van de inspanningen vanuit het uitvoeringsprogramma. Het programma is er volledig op gericht om te komen tot deze (nieuwe) inspanningen, om ze te onderhouden en vooral om gemeenten er kennis van te laten nemen en om er van te leren. Tevens zullen de komende jaren steeds meer ketens opgepakt worden om ze (in ieder geval) financieel te sluiten. Het sluiten van ketens betekent dat lasten niet meer onnodig op de maatschappij (burger) worden afgewenteld en er geen externe effecten optreden richting bijvoorbeeld het milieu. Sommige ketens, zoals papier, hebben de potentie om fysiek en financieel gesloten te worden. De opbrengsten overstijgen de gemaakte kosten om de keten te sluiten. De grond-

---

⁷ Brief van Staatssecretaris Atsma van 25 augustus 2011. Onderwerp: Meer waarde uit afval.

stoffen worden in die ketens ook werkelijk gerecycled. Andere ketens blijven geld kosten zolang de kosten van recycling hoger zijn dan de opbrengsten. Voor die gevallen zal niet alleen een fysieke maar ook een financiële sluiting van de keten moeten worden gerealiseerd. Daarbij gaat het niet alleen om nieuwe ketens als drankkartons of bijvoorbeeld luiers, maar vooral ook om het verbeteren van de afvalscheiding bij bestaande inzamelketens als gft-afval, papier, kunststoffen en glas. Ook met meer aandacht inzetten op het verbeteren van de afvalscheiding in de hoogbouw zal hier een bijdrage aan leveren.

Door jaarlijks de ontwikkeling in de hoeveelheid restafval nauwgezet te volgen is het vanuit het uitvoeringsprogramma mogelijk om te beoordelen of de gezamenlijke inspanningen het verwachte resultaat oplevert. Als blijkt dat de gestelde doelen niet gehaald gaan worden, dan zullen aanvullende en mogelijke meer sturende acties nodig zijn en ingezet worden.

Figuur 2: Ontwikkeling hoeveelheid huishoudelijk restafval richting het doel van 100 kilogram per inwoner per jaar in 2020

Om deze ambities te realiseren heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) samen met RWS Leefomgeving, de NVRD en de VNG dit Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval opgesteld. Het uitvoeringsprogramma zal een doorlooptijd hebben tot 2025. Het merendeel van de huidige acties richt zich met name op de periode tot en met 2017. Vooral de activiteiten rondom het sluiten van ketens hebben een langere doorlooptijd. Aan het eind van deze periode zal een tussenbalans opgemaakt worden om te bezien welke aanvullende stappen en acties dan nog nodig zijn voor het realiseren van bovenstaande doelen. Eind 2017 zullen de eerste duidelijke resultaten op het gebied van afvalpreventie, afvalscheiding en de daarmee de reductie van het huishoudelijk restafval zichtbaar worden. Tevens zullen alle betrokkenen actief

aan de slag zijn met het uiteindelijk realiseren van de doelen.

Het uitvoeringsprogramma wordt uitgevoerd binnen de kaders die de publieke partijen hebben opgesteld in het Publiek Kader (zie ook bijlage 1). Het streven naar een circulaire economie is hierbij leidend, dat wil zeggen dat grondstofketens gesloten moeten worden. Het uitgangspunt en het doel van het Publiek Kader is dat in 2025 alle ketens, in ieder geval in financiële zin, gesloten zijn. In de transitie naar circulaire ketens zullen verschillende fases met bijbehorende stappen worden geïdentificeerd. Het is hiervoor essentieel dat er stabiele markten komen met voldoende volume, waar partijen met hun beleid op kunnen anticiperen.

De volgende uitgangspunten vormen de kern van het Publiek Kader en vormen daarmee ook de uitgangspunten voor het uitvoeringsprogramma :

- *De vervuiler betaalt*
De vervuiler bestaat uit zowel de producent als de consument. De burger als belastingbetaler wordt zoveel mogelijk ontzien. Door het toepassen van dit principe worden de prikkels op de juiste plek gelegd en wordt lastenminimalisatie voor de maatschappij bereikt. Hierdoor vindt er geen afwenteling plaats van milieukosten op anderen in de keten, op de samenleving of naar toekomstige generaties.
- *Ruimte voor dynamiek van bedrijven en burgers om te innoveren en vernieuwen*
Duurzame ambities van marktpartijen en burgerinitiatieven worden gefaciliteerd. Het beleid is erop ingericht om duurzame innovaties snel op te schalen.
- *Marktfalen wordt aangepakt*
De aanpak die publieke partijen kiezen is proportioneel en uitlegbaar. De juiste prijsprikkels worden gegeven waar de markt tekort schiet, en de overheid stelt partijen in de gelegenheid haar doelen te realiseren

Naast het Publiek Kader en het uitvoeringsprogramma vinden nog meer ontwikkelingen plaats die ook een bijdrage zullen leveren aan de in het uitvoeringsprogramma gestelde doelen voor huishoudelijk afval. Belangrijke ontwikkelingen betreffen de uitwerkingen van de Raamovereenkomst verpakkingen⁸ en het Afvalpreventieprogramma Nederland⁹.

---

⁸ Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-20122, 27 juni 2012.

⁹ http://www.lap2.nl/sn_documents/downloads/07%20Afvalpreventieprogramma/Afvalpreventieprogramma%20NL%20final%202013.pdf

3. Aanpak en activiteiten uitvoeringsprogramma

Een analyse van het huidige niveau van afvalpreventie en afvalscheiding leert dat het gemiddelde aandeel afvalscheiding huishoudelijk afval bij gemeenten rond de 50% ligt. Voor een select aantal gemeenten geldt dat zij al (ruimschoots) invulling geven aan de ambitie voor 2020 en minimaal 75% van hun huishoudelijk afval scheiden en/of minder dan 100 kilogram restafval per inwoner realiseren.

Er zijn verschillende redenen aan te wijzen voor deze gemiddelde score en de verschillen tussen de gemeenten. Deze redenen hebben zowel betrekking op de huidige uitvoering van afvalpreventie en afvalscheiding (bron- en nascheiding tezamen) die soms beter kan, als op het feit dat nog niet alle mogelijke materialen en/of producten gerecycled worden door bijvoorbeeld een belemmerend ontwerp/samenstelling en/of een ontbrekende recycletechniek. In dit uitvoeringprogramma worden alleen aanvullende acties benoemd die nog niet in een ander kader belegd zijn. Bij het opstellen van het Publiek Kader werd al duidelijk dat de publieke partijen gezamenlijk heel goed aan de slag zijn en er veel motivatie en energie bij gemeenten is om gezamenlijk de doelen te gaan realiseren. Dit geldt zowel voor de gemeenten die de doelen al (bijna) halen en graag een voorbeeld willen zijn voor de andere gemeenten, als de gemeenten die nog een inhaalslag te maken hebben en graag kennisnemen en gebruik maken van deze voorbeelden en andere manieren van ondersteuning. Het uitvoeringsprogramma zal zich met name richten op de volgende vier actielijnen:

- I. Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelen
- II. Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelen
- III. Burgers zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding
- IV. Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens

Bij elke actielijn hoort een pakket aan acties om de doelen per actielijn te realiseren. Hieronder volgt een korte beschrijving per actielijn. In bijlage 2 worden alle acties in meer detail beschreven. Daarbij wordt tevens ingegaan op zaken als de betrokkenen, de gestelde doelen en het gewenste resultaat. Gemeenten zullen afhankelijk van het huidige niveau van afvalscheiding meer of minder gebruik maken van elk van de actielijnen en de bijbehorende acties.

Actielijn I) *Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelstellingen voor afvalpreventie, afvalscheiding, reductie van huishoudelijk restafval, recycling van huishoudelijk afval, committeren zich daaraan en zijn gemotiveerd hier werk van te maken. Ofwel gemeenten willen acties ondernemen.*

Om gemeenten te motiveren en te helpen bij het komen tot ambitieuze beleidsdoelstellingen zijn acties geïdentificeerd die zich primair richten op de beleidsmedewerker en/of afvalbedrijven en acties die meer gericht zijn op de bestuurders.

- Actielijn II) *Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelstellingen en beschikken over de benodigde kennis, vaardigheden en hulpmiddelen. Ofwel gemeenten kunnen acties ondernemen.*
Om gemeenten te helpen bij het realiseren van de geformuleerde ambitieuze beleidsdoelstellingen worden voorstellen gedaan gericht op het beschikbaar stellen van middelen en op kennis en capaciteit om tot goede beleids- en uitvoeringsplannen en tot de daadwerkelijke uitvoering daarvan te komen.
- Actielijn III) *Burgers zijn zich bewust van het belang van afvalpreventie en afvalscheiding en zijn gemotiveerd om daar aan bij te dragen.*
Het motiveren van burgers, alsook het zorgen voor kennis, hulpmiddelen en faciliteiten, als het gaat over afvalpreventie en afvalscheiding is een belangrijke taak van gemeenten. Ook op landelijk niveau kan hier vanuit het Ministerie van IenM een bijdrage aan geleverd worden. Landelijke voorlichting over afvalscheiding is lastiger omdat er vele verschillende inzamel-systemen bestaan in gemeenten. In het uitvoeringsprogramma zullen enkele mogelijke landelijke activiteiten aangegeven worden die aanvullend op de gemeentelijke activiteiten een bijdrage leveren.
- Actielijn IV) *Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens.*
Het sluiten van verschillende product- en materiaalketens is een belangrijke overkoepelende doelstelling van het Programma VANG en het Publiek Kader. Hiervoor schetst het Publiek Kader de uitgangspunten. Niet alle ketens zullen in een keer kunnen worden opgepakt. De ervaringen uit eerdere ketenprojecten en de eerste ketens uit het Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval zullen leiden tot een checklist die vervolgens gebruikt kan worden bij het opzetten van ketensamenwerking bij andere stromen. Parallel daaraan wordt een verkenning gedaan naar de uitgangspunten van ketensluiting, een analyse van kansrijke ketens om te sluiten en wordt een routekaart ontwikkeld. Door een gefaseerde aanpak wordt stap voor stap de afwenteling op de maatschappij aangepakt.

Betrokkenheid stakeholders

Om de uitvoering van het programma effectief te laten verlopen en goede resultaten te behalen is samenwerking nodig. Komen tot uitvoering van de vier actielijnen en uiteindelijk het sluiten van ketens is alleen samen met betrokken partijen mogelijk. Zo zijn voor sommige acties het betrekken de producenten, Retail, consumenten, inzamelaars, recyclaars, inkopers van grondstoffen en distributeurs door de publieke partijen nodig. Met erkenning van het gezamenlijke doel heeft elke partij zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. De publieke partijen vervullen daarbij vanuit hun publieke verantwoordelijkheid een coördinerende rol.

Afbakening

Afvalpreventie

Binnen het afvalbeheer heeft afvalpreventie de hoogste prioriteit. Afvalpreventie draagt bij aan het realiseren van een restafvaldoelstelling en is om die reden dan

ook opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten op de relevante activiteiten uit het Afvalpreventieprogramma Nederland.

Afvalscheiding

Het uitvoeringsprogramma richt zich voorts op het verbeteren van de afvalscheiding van huishoudelijk afval. Hieronder wordt de ondersteuning van gemeenten bij het komen tot meer bron- en nascheiding van zowel het fijn huishoudelijk als het grof huishoudelijk afval verstaan.

Nascheidingstechniek

De techniek van het nascheiden van huishoudelijk afval wint aan belang, en draagt bij aan de realisatie van de doelen ten aanzien van het beheer van huishoudelijk afval. Het verbeteren van de techniek van de nascheiding van restafvalstromen om daarmee met een hoger rendement grondstoffen beschikbaar te krijgen voor recycling wordt verder verkend binnen het Programma VANG en niet binnen dit uitvoeringprogramma. De resultaten van deze verkenningen zullen uiteindelijk wel ook een bijdrage leveren aan de in het uitvoeringsprogramma gestelde doelen.

Ecodesign

Andere acties die niet primair gericht zijn op het verbeteren van de afvalscheiding van huishoudelijk afval, zoals het stimuleren van ecodesign, maar die daar wel indirect een bijdragen aan leveren, komen net als de techniek van nascheiding niet specifiek terug in dit uitvoeringsprogramma. Ook het stimuleren van ontwikkelingen als ecodesign wordt in het Programma VANG opgepakt.

4. Programmaplanning

Het uitvoeringsprogramma kent een looptijd van circa 10 jaar en loopt tot 2025 en sluit daarmee aan bij het Publiek Kader. De activiteiten uit het programma zijn onderverdeeld naar activiteiten in verschillende actielijnen. Dit uitvoeringsprogramma richt zich (met name voor de actielijnen I tot en met III) op de periode tot en met 2017.

In 2017 wordt geëvalueerd in hoeverre de gestelde (tussen)doelen inmiddels gerealiseerd zijn. Op basis hiervan kan een herijking van de acties gericht op meer afvalpreventie, meer afvalscheiding en minder huishoudelijk restafval plaatsvinden voor de periode daarna tot en met 2020.

De acties uit actielijn IV (het sluiten van de ketens) hebben een langere doorlooptijd en lopen in principe door tot en met 2025. Mogelijk dat in 2017 bij de herijking van de overige actielijnen wel accentverschuivingen doorgevoerd worden.

5. Organisatie en aansturing

De doelen zoals geformuleerd voor het uitvoeringsprogramma en de bijbehorende acties zijn zeer ambitieus en zullen alleen gerealiseerd kunnen worden als alle betrokken partijen hier in gezamenlijkheid mee aan de slag gaan. In die gezamenlijkheid ontstaat een meerwaarde, t.o.v. wat individuele partijen kunnen realiseren, die hard nodig is om de doelen ook daadwerkelijk te halen. Voor een dergelijke aanpak is ook een organisatiestructuur nodig die deze activiteiten initieert, aanstuurt en waar nodig bijstuurt. In deze structuur worden de volgende onderdelen onderscheiden (zie ook figuur 3 voor een schematische weergave van de organisatie):

- Stuurgroep
- Programmabureau
- Gemeenten en overige stakeholders.

Stuurgroep

Het Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval wordt geïnitieerd vanuit de publieke partijen. Daarbij gaat het concreet om het Ministerie van IenM, de VNG, de NVRD en Rijkswaterstaat. Om de aan- en mogelijke bijsturing van het programma mogelijk te maken vormen deze partijen de Stuurgroep voor het uitvoeringsprogramma. De leden van de Stuurgroep, onder voorzitterschap van het Ministerie van IenM, dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid om het uitvoeringsprogramma tot een succes te maken, bewaken de voortgang, geven richting aan de activiteiten vanuit het Programmabureau en dragen zorg voor de borging en draagvlak binnen de eigen organisatie. De Stuurgroep rapporteert, via de Staatssecretaris van het Ministerie van IenM, over de voortgang in het uitvoeringsprogramma aan de Tweede Kamer.

Onderhavig, door de Stuurgroep goedgekeurd uitvoeringsprogramma voor de periode tot en met 2017, vormt de basis van de activiteiten voor de komende jaren. De Stuurgroep kan zelf initiatief nemen om gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma wijzigingen door te voeren in de uit te voeren acties of accentverschuivingen door te voeren. De noodzaak voor deze wijzigingen kunnen zowel naar voren komen o.b.v. de bewaking van de voortgang als o.b.v. nieuwe (inter)nationale beleidsinzichten.

De Stuurgroep komt minimaal tweemaal per jaar bijeen. Deze frequentie wordt aangepast als daar vanuit de uitvoeringspraktijk aanleiding voor is. Bij besluiten over majeure wijzigingen bieden de leden van de Stuurgroep elkaar de ruimte om besluitvorming hierover voor te leggen binnen de eigen organisatie.

Programmabureau

De activiteiten uit het uitvoeringsprogramma worden geïnitieerd en getrokken door de leden van het Programmabureau. In het Programmabureau zijn dezelfde partijen vertegenwoordigd (Ministerie van IenM, de VNG, de NVRD en Rijkswaterstaat). De partijen werken hierbij samen aan de uitvoering om daarmee een groter effect te realiseren richting de doelen uit het uitvoeringsprogramma.

Over de uitvoering, voortgang en behaalde resultaten legt het Programmabureau

jaarlijks verantwoordelijkheid af richting de Stuurgroep. Deze verantwoording vormt tevens de basis voor het werkplan van het komende jaar. Dit werkplan wordt door het Programmabureau opgesteld en ter goedkeuring aan de Stuurgroep voorgelegd. Vervolgens is het aan de Stuurgroep om op basis hiervan bijbehorende middelen ter beschikking te stellen.

Bij de individuele acties zorgt het Programmabureau voor de noodzakelijke afstemming en betrekken van gemeenten en overige stakeholders. De individuele leden van het Programmabureau dragen zelf zorg voor de afstemming en draagvlak binnen de eigen organisatie.

Gemeenten en overige stakeholders

In de verschillende huishoudelijk afvalketens zijn vele partijen betrokken. Naast de in de Stuurgroep en het Programmabureau vertegenwoordigde partijen gaat het voornamelijk om alle individuele gemeenten en allerlei stakeholders als de afvalbedrijven, materiaalorganisaties en bijvoorbeeld Milieu Centraal. De betrokkenheid van deze partijen bij de uitvoering van de verschillende acties is van essentieel belang.

Het Programmabureau zorgt dat bij het opstellen van het werkplan nadrukkelijk een klankbord wordt gezocht met deze belangrijke partijen voor het realiseren van de gestelde doelen. Verder zullen deze partijen bij de individuele acties betrokken worden en deelnemen, vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden.

**Figuur 3: Schematische weergave organisatie
Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval**

6. Programmamonitoring

Monitoring is het vooropgezet, systematisch en gedurig verzamelen, bewerken en presenteren van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. Op basis deze gegevens moet inzicht verkregen kunnen worden in de mate van doelbereiking en het wel of niet nakomen van de afspraken.

Met dit in het achterhoofd wordt een programmamonitoring opgezet die jaarlijks inzicht moet geven in de voortgang bij de acties en de resultaten die daarbij geboekt worden (zoals weergegeven in bijlage 2), en de overall resultaten bij het reduceren van de hoeveelheid huishoudelijk afval, de toename aan afvalscheiding en daarmee ook de afname van de hoeveelheid huishoudelijk restafval. Op basis hiervan zal duidelijk worden in hoeverre het uitvoeringsprogramma "op schema ligt". Mocht daar aanleiding voor zijn, dan kan op basis van deze inzichten bijsturing plaatsvinden van de activiteiten in het jaar erop.

In de programmamonitoring wordt aangesloten op bestaande afspraken tussen Rijk en gemeenten over het reduceren van toezichtlast. In lijn met deze afspraken zal ook samenwerking worden gezocht met het gemeentelijk Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING).

De resultaten uit deze programmamonitoring worden jaarlijks via de Stuurgroep gerapporteerd aan de Tweede Kamer.

7. Programmacommunicatie

Om een maximale slagkracht van het uitvoeringsprogramma te realiseren is het van belang kennis en expertise over afvalpreventie en -scheiding van huishoudelijk afval te bundelen en zo gezamenlijk een meerwaarde te bieden. Door deze samenwerking kan het uitvoeringprogramma als een herkenbaar programma naar buiten toe uitgedragen worden. Het programma is er voor elke gemeente en alle overige stakeholders die actief zijn op het gebied van het beheer van huishoudelijk afval. Betrokkenen moeten vertrouwd raken en blijven met het uitvoeringsprogramma, weten hoe een beroep te doen is op een van de activiteiten uit het programma en geïnspireerd raken door de uitkomsten uit het programma om meer afvalpreventie en -scheiding te realiseren.

Voor de communicatie over het uitvoeringsprogramma worden meerdere kanalen benut. Daarbij gaat het zowel om het beter benutten van reeds bestaande communicatiekanalen als het inrichten van een eigen VANG – Huishoudelijk Afval-website. Via een dergelijke website zal de basisinformatie over het uitvoeringsprogramma beschikbaar gesteld worden. Concreet gaat het daarbij om de afzonderlijke activiteiten, de doelen vanuit het programma en de mogelijkheden voor gemeenten en overige stakeholders om aan te sluiten. Ook de resultaten die direct voortvloeien uit de acties zullen zo op een snelle en praktische en transparante manier gedeeld worden met alle betrokkenen.

Vele van de afzonderlijke acties uit het uitvoeringsprogramma (zoals weergegeven in bijlage 2) hebben tot doel bestaande kennis en expertise te ontsluiten en vervolgens beschikbaar te stellen aan alle betrokkenen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om een kennisbibliotheek, het opzetten van (digitale) kennisplatforms en het organiseren van inhoudelijke themabijeenkomsten. Ook dit soort acties dragen bij aan de hierboven gestelde doelen voor de programmacommunicatie.

De activiteiten en de resultaten uit het Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval komen zoals aangegeven centraal samen op de VANG – Huishoudelijk Afval-website. Daarmee is het niet de enige locatie waarop deze informatie digitaal ontsloten wordt. Vanuit deze centrale website zal in de praktijk, vaak om pragmatische redenen, doorgelinkt worden naar onderdelen van bijvoorbeeld de websites van betrokken organisaties. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de beschikbare informatie voor iedereen toegankelijk is en blijft en dat er geen onnodige dubbele informatiestructuren worden opgezet.

Met het oog op een eenduidige programmacommunicatie en het belang van fasering van het programma zal een strategische communicatie-agenda worden opgesteld. Hierbij zullen verschillende termijnen worden onderscheiden (zoals een brede bekendheid van het programma, de activiteiten en vervolgens berichtgeving over de voortgang en eventuele bijstelling) alsmede de communicatieboodschap en kernuitgangspunten van het programma.

Bijlagen

1. Publiek Kader Huishoudelijk afval 2025

Introductie

Grondstoffen worden schaarser. De druk op ons milieu neemt toe. We willen de effecten van klimaatverandering beheersen. Om ook in de toekomst welvarend en gezond te kunnen blijven leven, is het nodig dat bedrijven, burgers en overheden op een verantwoorde manier omgaan met natuurlijke hulpbronnen die ons grondstoffen, water en energie leveren.

Er is nog een enorme winst te halen in het gebruik van grondstoffen. We kunnen nog grote stappen maken bij het inzamelen en recyclen van huishoudelijk afval. De overgang naar een circulaire economie begint met andere woorden 'gewoon' thuis.

Het verantwoord omgaan en beter benutten van onze grondstoffen is goed voor de gezondheid en kwaliteit van onze leefomgeving van huidige en zeker toekomstige generaties. De overgang naar een circulaire economie zorgt ervoor dat we aan die voorwaarden van een gezonde en sterke toekomst kunnen voldoen. En behalve dat, we de druk op ons milieu verlichten, versterken we tegelijkertijd ons bedrijfsleven en besparen gemeenten en consumenten kosten. Het mes snijdt dus aan meerdere kanten. Echter, als we die kansen willen grijpen zullen alle partijen in de keten van huishoudelijk afval vooral meer en beter moeten samen werken.

Tegen deze achtergrond vinden wij - het Rijk, gemeenten en gemeentelijke afvaldiensten - het belangrijk om een publiek kader voor het afvalinzameling- en verwerking in Nederland te formuleren. Dit publiek kader geeft richting en ruimte aan de dynamiek tussen alle betrokkenen in de keten (producenten, retail, consumenten, burgers, recyclingbedrijven en overheden).

Uiteraard is dit publiek kader direct verbonden met de recente uitwerking van het programma Van Afval naar Grondstof' van staatssecretaris Mansveld. In dit brede programma staat de ambitie om de transitie naar een circulaire economie te versnellen centraal.

In dit document schetsen wij onze ambities voor huishoudelijk afval tot 2025, waarom dit een collectieve inzet vraagt, welke maatschappelijke opgaven daarbij horen. Ook maken we inzichtelijk hoe publieke partijen hier gezamenlijk mee omgaan. Doelstellingen hierbij zijn:

- minder afvalproductie door slim ontwerp van producten en verpakkingen;
- meer hergebruik van grondstoffen door betere scheiding en inzameling;
- geen hogere kosten voor de burger als inwoner en belastingbetaler;
- wel consequente toepassing van profijtbeginsel en vervuiler-betaalt-principe voor producenten en consumenten;
- en een transitiepad en -tempo dat voor alle betrokkenen haalbaar en betaalbaar is.

Met dit publiek kader willen wij publieke partijen een handelingsperspectief bieden en richting geven aan het middellange- en langetermijnbeleid van de publieke partijen. De komende maanden werken wij verder aan een Uitvoeringsprogramma, waarin voor de korte termijn voor alle partijen concrete en praktische acties staan; een routekaart naar 2025.

Wensbeeld 2025

Om ook in de toekomst welvarend en gezond te kunnen blijven leven, gaan bedrijven, burgers en overheden op een verantwoorde manier om met natuurlijke hulpbronnen die ons grondstoffen, water en energie leveren. Om duurzaam omgaan met natuurlijk kapitaal op mondiaal niveau en de voorzieningszekerheid van grondstoffen in Nederland te garanderen, werken we samen aan een transitie naar een circulaire economie. Daarin sluiten ketens zich vanzelf, omdat dit rendabel is. Ongewenste externe effecten zoals vermijdbare schade bij grondstofwinning, verliezen van grondstoffen tijdens de productie, uitstoot tijdens productie en gebruik worden door de inrichting van de grondstoffenketens voorkomen. Deze structuur zorgt er ook voor dat de juiste stimulansen worden gegeven voor het sluiten van ketens.

Door de grondstoffen- en materiaalketens die leiden tot huishoudelijk afval te sluiten produceert een gemiddelde Nederlander steeds minder restafval, in 2020 maximaal 100 kg restafval per jaar (grof en fijn huishoudelijk afval, 75% gescheiden ingezameld), met een verdere afname naar maximaal 30 kg¹⁰ in 2025. Materiaal wordt zo lang mogelijk in de keten gehouden waarbij de maatschappelijke lasten acceptabel zijn.

Consumenten zijn zich bewust van de keuzes die ze (kunnen) maken bij de aanschaf van producten. Daarvoor zijn ketens transparant en is er goede voorlichting wat helpt bij het maken van verantwoorde keuzes voor mens en maatschappij, en afval zoveel mogelijk wordt voorkomen. Gemeenten faciliteren en stimuleren burgers bij afvalscheiding.

In 2025 leven we in een wereld waarbij er, vanuit afvaloptiek bekeken, geen producten op de Nederlandse markt komen die de gezondheid schaden. Er worden bijna geen producten in de keten gebracht die moeilijk opnieuw zijn te gebruiken. Daardoor wordt de hoeveelheid restafval al aan het begin van de keten teruggebracht. Dit is het gevolg van de stimulering van eco-innovatie, eco-engineering en eco-design, waarbij het circulair ontwerpen van producten uitgangspunt is. De Europese vraag naar deze producten leidt tot mondiaal duurzaam ontwerp en productie van duurzame materialen en producten. Overheden geven het goede voorbeeld en stimuleren de markt door duurzaam in te kopen. De doelstellingen zijn zo ingevuld dat ze uitvoerbaar en betaalbaar zijn voor de burger. Nederland is vooraanstaand in de technologie, organisatie en kennis op het gebied van recycling, de logistiek van afvalbeheer en recycling, en het vermarkten van recycalaat.

Ambities 'Van Afval Naar Grondstof'

De ambitie om de transitie naar een circulaire economie te stimuleren heeft Staatssecretaris Mansveld naar voren gebracht in haar recente uitwerking van het programma 'Van Afval Naar Grondstof'¹¹. Hierin stelt ze de doelstelling om samen met gemeenten tot 75% recycling van huishoudelijk afval te komen in 2020, met verdere groei daarna. Omgezet betekent dit percentage een ambitie om te komen tot 100 kg / inwoner per jaar. Al jarenlang schommelt het gemiddelde percentage recycling van huishoudelijk afval rond de 50%, terwijl de verschillen tussen gemeenten aantonen dat er nog veel onbenut potentieel is. Dit was ook reden voor het vorige kabinet om in de Kamerbrief 'Meer waarde uit Afval' van augustus 2011 de ambitie uit te spreken het aandeel recycling van huishoudelijk afval te laten stijgen van gemiddeld 50% naar 65% in 2015. De afvalsector heeft reeds voorstellen gedaan hoe deze ambitie te halen.

¹⁰ 30 kg is het materiaal in het huishoudelijk restafval wat niet meer kan worden (na)gescheiden en gerecycled. Verbranding is de meest voor de handliggende toepassing voor dit materiaal.

¹¹ 'Invulling programma Van Afval Naar Grondstof', 28 januari 2014 (IENM/BSK-2014/12161).

Ambities en potentieel gemeenten

Veel gemeenten hebben ambitieuze langjarige duurzaamheids- en klimaatdoelen geformuleerd en werken hard aan de lokale transitie-agenda. Nieuwe colleges zoeken naar duurzame oplossingen in de context van de grote decentralisaties. Daarbij is een belangrijke randvoorwaarde dat de lasten voor inwoners niet verder mogen stijgen voor het halen van de milieudoelen.

In de context van het Verpakkingenakkoord tussen bedrijfsleven en gemeenten heeft de VNG aan bureau Drift opdracht gegeven een transitie-agenda op het gebied van afvalbeheer uit te werken. Het onderzoek van Drift¹² toont aan dat verdergaande recycling de gemeente en de burger juist kosten bespaart in plaats van kosten verhoogt. Dit kan door de opbrengsten van diverse materiaalketens door te geven aan degenen die leverancier zijn van deze secundaire grondstoffen: de burgers.

De gemeenten en hun gemeentelijke afvalbedrijven zijn al hard op weg naar 65% gescheiden inzameling en willen daarna de vervolgstap maken op weg naar een bijna volledig circulaire economie die tegelijk lonend is voor wie daaraan bijdraagt.

Dynamiek in de samenleving

Echt significante groei van minder restafval lukt alleen bij goede samenwerking tussen alle partijen in de keten. Het goede nieuws is dat de energie, kennis en motivatie al in grote mate aanwezig is. Kern is nu om de krachten te bundelen en ook met publieke partijen onderling - Rijk, gemeenten en hun afvalbedrijven - tot een gedeelde visie en uitvoering hiervan te komen. Vanzelfsprekend gebeurt dit in goede samenwerking met alle private ketenpartijen. Ook hun betrokkenheid is immers van belang, onder andere om de mate van preventie en efficiëntie van materiaalgebruik te vergroten. Rijk, gemeenten, producenten, retail, consumenten, inzamelaars, recyclers, inkopers van grondstoffen en distributeurs hebben allemaal een stuk van de puzzel in handen. Deze visie biedt handvatten voor die noodzakelijke samenwerking, zodat deze profijtelijk is voor alle partijen. Met als uiteindelijke winnaars zowel het milieu, de gezondheid van onze inwoners en de economie.

Maatschappelijke opgaven en de rol van de overheid

Huishoudelijk restafval is een bedreiging voor de volksgezondheid en het milieu als het niet tijdig en zorgvuldig wordt verwijderd en verwerkt. Bovendien gaan mogelijke secundaire grondstoffen verloren wanneer restafval niet zo veel mogelijk wordt hergebruikt. Volksgezondheid, een schoon milieu en maatschappelijke welvaart zijn publieke belangen. Ze komen niet vanzelf tot stand en vragen derhalve een collectieve aanpak.

Bij de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, zoals die nu is georganiseerd, gaat het goed met de bescherming van de volksgezondheid. Maar dat geldt niet voor de reductie van de milieudruk (het onnodig verspillen van grondstoffen en veroorzaken van ecologische schade) en de economische rentabiliteit. Deze zijn beiden nu beperkt, waardoor burgers de maatschappelijke lasten dragen (deels via de afvalstoffenheffing, deels via andere belastingen). Dit vraagt om nadere marktordening wat betreft de stromen die leiden tot huishoudelijk afval en de ketens die daar weer uit voortkomen.

Daartoe is het noodzakelijk om individueel gedrag van burgers of bedrijven, waarvoor onnodig de lasten voor rekening komen van het collectief, aan te pakken. Waar mogelijk zal de producentenverantwoordelijkheid worden uitgebreid en zal ook de consument directer worden aangesproken op en belast worden naar de geleverde hoeveelheid afval. Dit betekent dat de gemeenten zich zullen inspannen voor de toepassing van het profijtbeginsel en de kennis die daarvoor nodig is verzamelen en beschikbaar stellen, bijvoorbeeld over de omvang en samenstelling van materiaal stromen.

---

¹² 'Van Afval Af, Transitie-agenda voor gemeentelijk afvalbeheer' <http://www.drift.eur.nl/wp-content/uploads/2014/04/Transitie-agenda-Van-afval-af.pdf>.

Gemeenten en Rijk hebben als publieke partijen elk hun eigen rol bij het inrichten en uitvoeren van het afvalbeheer, waaronder het huishoudelijk afval. Het publieke kader geeft richting aan de wijze waarop de markt zich moet ontwikkelen. Daarbij stelt het Rijk de kaders, en handhaaft deze, gevoed door de leerervaringen van de gemeenten, en voeren de gemeenten en hun afvaldiensten het beleid uit. Met een nieuw publiek kader werken gemeenten en Rijk *samen* aan het verbeteren van (deel)markten voor secundaire grondstoffen uit huishoudelijk afval, aan acceptabele maatschappelijke kosten en aan het voorkomen van risico's voor de volksgezondheid.

Publiek kader voor de markt

De taak die de overheid vervult dient het publieke belang¹³. Daarom zorgt de overheid voor afvalbeleid, voor regels en de handhaving ervan, en voor een vangnet van collectieve voorzieningen voor inzameling en verwerking van afval – dat samen vormt het publieke kader. Binnen dit publieke kader ontstaat een zogeheten 'hybride' markt. De gemeente is verantwoordelijk voor het gemeentelijk afvalbeheer als dienst van algemeen belang, en kan daarvoor marktpartijen inschakelen. Het bedrijfsleven is verantwoordelijk voor recycling van verschillende producten en materialen, en voor de inzameling en verwerking van het bedrijfsafval.

Deze markten vormen een optelsom van ketens: elke afvalstroom is het resultaat van een productieketen waarin de afvalstroom na de consumptiefase en de afvalinzameling weer een (her)bestemming krijgt. Het publieke kader dient ervoor te zorgen dat de markt bijdraagt aan de gewenste publieke doelen: volksgezondheid, een optimale milieukwaliteit en economische rentabiliteit.

Het oudste voorbeeld hiervan is glas. Door het faciliteren van inzameling door de overheid via glasbakken. Het meest pregnante voorbeeld is elektrische apparatuur: Nederland heeft in 1999 als eerste land in de wereld ingegrepen met producentenverantwoordelijkheid. Hierdoor is de keten een stap op weg geholpen en nu draait deze voor een deel rendabel met waardestromen. Het meest recente voorbeeld is de kunststofketen, die feitelijk op gang kwam met de introductie van de verpakkingenbelasting ter ondersteuning van de producentenverantwoordelijkheid.

Het publiek kader en de visie: de toekomst begint vandaag

Het streven naar een circulaire economie is leidend, dat wil zeggen dat we grondstofketens gaan sluiten. Het uitgangspunt en het doel is dat *in 2025 alle ketens, in ieder geval in financiële zin, gesloten zijn*.

Het sluiten van ketens betekent dat lasten niet meer onnodig op de maatschappij (burger) worden afgewenteld en er geen externe effecten optreden (milieu). Sommige ketens, zoals papier, hebben potentie om ook echt gesloten te worden, de opbrengsten overstijgen de gemaakte kosten om de keten te sluiten. De grondstofstroom wordt bij deze ketens ook echt gerecycled en ingezet voor hergebruik. Andere ketens blijven geld kosten, de kosten zullen hoger zijn dan de opbrengsten. Deze ketens kunnen mogelijk alleen financieel worden gesloten. In principe kunnen de opbrengsten van een keten die wel winstgevend is, worden gebruikt om een andere keten te bekostigen. Bij producentenverantwoordelijkheid zal over de keten genomen geen sprake zijn van een opbrengst, omdat de vergoedingen uit producentenverantwoordelijkheid in beginsel kostendekkend zijn.

¹³ Er is sprake van een publiek belang als de markt faalt, er sprake is van zeer hoge transactiekosten, of als er politieke motieven zijn om inkomen te herverdelen of burgers te behoeden voor individuele beslisfouten (bij (de)merit goederen). Overheidsingrijpen is volgens dit afwegingskader alleen in die gevallen aan de orde, waarbij wordt toegevoegd dat de overheid alleen dan zou moeten ingrijpen als de kosten van dat ingrijpen opwegen tegen de baten (in termen van welvaart). (SEO 2007 'Selectie Sturingsinstrumenten, Amsterdam).

In de transitie naar circulaire ketens zullen verschillende fases met bijbehorende stappen worden geïdentificeerd. Het is essentieel dat er stabiele markten komen met voldoende volume, waar partijen met hun beleid op kunnen anticiperen. Een historisch voorbeeld is de inzameling van glas, een uitdaging is de inzameling van kunststof verpakkingen.

Uitgangspunten

Om bovenstaande te realiseren zijn onderstaande uitgangspunten de kern van de gezamenlijke agenda van het Rijk, de gemeenten en de gemeentelijke afvaldiensten:

- De vervuiler betaalt. De vervuiler bestaat uit zowel de producent als de consument. De burger wordt zo veel mogelijk ontzien¹⁴. Door het toepassen van dit principe worden de prikkels op de juiste plek gegeven en worden zo min mogelijk lasten voor de maatschappij bereikt. Hierdoor vindt er geen afwenteling plaats van milieukosten op anderen in de keten, op de samenleving en naar toekomstige generaties.

Nieuwe ordening

Figuur 1. Weergave van vervuiler betaalt principe toegespitst op huishoudelijk afval

- Ruimte voor dynamiek van bedrijven en burgers om te innoveren en vernieuwen. Duurzame ambities van marktpartijen en burgerinitiatieven worden gefaciliteerd. Het beleid is erop ingericht om duurzame innovaties snel op te schalen.
- Marktfalen wordt aangepakt. De aanpak die publieke partijen kiezen is proportioneel en uitlegbaar. De juiste prijsprikkels worden gegeven waar de markt tekortschiet, en de overheid stelt partijen in de gelegenheid haar doelen te realiseren.

1. De vervuiler betaalt (producent en consument)

In elke keten is het uitgangspunt, dat de vervuiler de rekening betaalt waar en wanneer vervuiling optreedt. Zo ontstaat de prikkel om de keten te sluiten.

Elke keten is anders. Er zijn ketens die nog niet rendabel zijn, maar die dat wel kunnen worden. Verkend zal worden welke ketens met bovenstaande stimulerende omstandigheden op afzienbare termijn gesloten kunnen worden. Om deze ketens te sluiten moet de markt per keten zo werken dat ze zich inderdaad gaan sluiten. Gemeenten zullen zich inspannen om 'markten te maken' door gezamenlijk per keten voldoende massa aan recyclebare grondstoffen aan te leveren. Een onderdeel van de aanpak is regulering die de prikkels op de juiste plaats legt (maatwerk), hetgeen het Rijk vanuit haar wetgevende taak gaat oppakken.

Ketens die na bovenstaande inspanningen nog steeds niet de potentie hebben om gesloten te worden vergen een andere aanpak. Voor deze permanent onrendabele ketens zal de verantwoordelijkheid volledig bij de producent liggen om in elk geval tot financiële sluiting te komen en te voorkomen dat de lasten op de maatschappij worden afgewenteld.

¹⁴ Een consument onderscheidt zich van een burger doordat de consument een keuze heeft door bijvoorbeeld zijn of haar aankoopgedrag, dit in tegenstelling tot een burger, die de collectieve lasten moet opbrengen.

Het spreekt voor zich dat dit deels terugkomt in de prijs die consumenten betalen voor deze producten. Bij voorkeur worden deze prikkels ook zo veel mogelijk zichtbaar gemaakt voor de opvolgende schakels in de keten. Zodoende wordt iedereen zich bewust van (de effecten van) de eigen keuzes voor een product of materiaal.

Als de effecten niet in de prijs tot uitdrukking komen, dan gaan de publieke partijen op een andere manier bevorderen dat vervuilers betalen en duurzaam gebruik van grondstoffen worden bevorderd. Dat kan door een verschuiving van de belasting van arbeid naar grondstoffen, door het (bijvoorbeeld financieel) aantrekkelijk maken van het gebruik van gerecycled materiaal en het aanpassen van regelgeving (bijvoorbeeld in de eco-design richtlijn). Nieuwe of aangepaste regelgeving zal zo generiek mogelijk worden vormgegeven, zodat koplopers ruimte blijven ervaren om te innoveren.

Financiële prikkels zullen door overheden op die manier worden ingezet dat afwenteling op de maatschappij wordt beprijsd en diegene die zijn rol bij het sluiten van de keten niet oppakt wordt belast.

De overheid stelt kaders. Hier hoort bij dat de overheid zorg draagt dat gemaakte afspraken worden uitgevoerd en dat transparantie wordt bevorderd. Monitoring wordt structureel en consequent uitgevoerd, waardoor steeds ambitieuzere minimum standaarden voor recycling kunnen worden vastgesteld, die er tevens voor zorgen dat innovaties blijvend worden gestimuleerd en beloond.

2. Dynamiek de ruimte geven

Bestaande dynamiek bij bedrijven en burgers moet worden benut om een circulaire economie te realiseren. Vooral de energie bij koplopers van zowel gemeenten als bedrijven wordt gestimuleerd en gefaciliteerd. Dit gebeurt doordat prestaties van zowel de koplopers als de achterblijvers openbaar zijn. De prestaties worden structureel gebenchmarkt, waarbij goede prestaties worden geëtdaleerd en gedeeld (*'naming & faming'*). Op basis van de prestaties behoort ook het stellen van een wettelijke norm tot de mogelijkheden, wanneer dat haalbaar en betaalbaar blijkt. De norm beweegt dus continu, maar wel consistent in een duidelijke richting. Daarin ligt voor ondernemers de zekerheid: de benchmark vandaag, bepaalt de norm voor morgen. Dat is geen ambivalentie, dat is ambitie!

Een voorbeeld is de Raamovereenkomst Verpakkingen. In de ROV worden de hoogst haalbare doelen onafhankelijk bepaald en vervolgens gebruikt IenM die om een norm te stellen. Het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KiDV) stelt vast welke norm haalbaar is.

Faciliteren, stimuleren en opschalen

Producenten en gemeenten die koplopers zijn bij het sluiten van ketens zullen een voorbeeldfunctie innemen. Het peloton wordt gestimuleerd zich hierbij aan te sluiten. Het duurzaam inkoopbeleid van overheden en bedrijven sluit hier ook op aan. Zo worden koplopende partijen beloond en het peloton uitgedaagd.

Om ketens te sluiten worden partijen gefaciliteerd. Ook worden afspraken gemaakt over het gebruik van recycalaat bij de productie, om de dynamiek aan de vraagzijde te stimuleren. Innovatie zal worden gestimuleerd. Partijen moeten vervolgens nadenken over hoe ze innovatie kunnen bevorderen en hoe innovatie het (gemeentelijk) afvalbeleid kan versterken. Van de overheid wordt verwacht dat ze vooruitkijkt, flexibel is en anticipeert op mogelijke innovatieve ontwikkelingen van bedrijven en burgers.

Belemmeringen wegnemen

Om de dynamiek bij bedrijven en burgers optimaal de ruimte te geven worden onnodig belemmerende regels weggenomen zodat ketens zich beter kunnen sluiten. Regels die het gewenste hergebruik en de ontwikkeling van de circulaire economie onnodig in de weg staan zullen tegen het licht van hun oorspronkelijke doel worden gehouden. Hierbij

valt te denken aan regels over productveiligheid en gezondheid, maar ook aan regels die beperkend zijn bij de import op sorteerbaar restafval. Bedoeling is dat de regels en prikkels de toepassing van recycklaat¹⁵ stimuleren. De zogeheten 'End of Waste' criteria zullen ruimte geven voor optimale recycling. Ondernemers die tegen remmende regels of botsende belangen aanlopen, worden uitgenodigd dit kenbaar te maken op het steunpunt Circulaire economie¹⁶.

Minder restafval en de verwerkingscapaciteit

In de transitie naar een circulaire economie wordt minder restafval verbrand en nauwelijks nog gestort. De voor een deel van het restafval onvermijdelijke stap naar eenmalige energierugwinning moet zo lang mogelijk worden uitgesteld, want het doel is om materialen zo lang mogelijk in de keten te houden. Dit duidelijke eindbeeld – geen of nauwelijks verbranding meer – leidt tot minder behoefte aan Nederlandse afvalverbrandingcentrales.

Vanuit zowel het economische als milieukundige motief is het importeren van afval binnen de bestaande kaders een werkbare tussenoplossing in de transitie naar minder Nederlands restafval in de verbrandingsovens. De huidige investeringen in verbrandingscapaciteit zijn deels gepleegd met publiek kapitaal, waardoor de burger zou worden benadeeld indien verbrandingscapaciteit versneld uit de markt wordt genomen. Een zorgvuldige afschrijvingstermijn is dus belangrijk. Naast dit economische motief speelt een milieukundige afweging: momenteel is in veel Europese landen storten of verbranden zonder energierugwinning nog de standaard. Het produceren van duurzame energie uit het buitenlands afval dat elders laagwaardiger wordt verwerkt, draagt dus op internationale schaal bij aan het hoogwaardiger gebruik. En kan dus worden ingezet totdat er in andere landen zicht is op goede recyclingmogelijkheden.

Uiteraard zullen de publieke partijen zich inspannen om een toename van de verbrandingscapaciteit te voorkomen. Bovendien mag de bestaande restcapaciteit niet tot gevolg hebben dat recycling belemmerd wordt. Gemeenten zullen deze richting vertalen in hun toekomstige afvalverwerkingscontracten.

3. Marktfalen tegengaan

Er kan van marktfalen worden gesproken wanneer een van de volgende vijftal zaken optreedt: er is sprake van ongewenste externe effecten, er is sprake van onvoldoende zorg voor een publiek goed (zoals de basiskwaliteit van gezondheid, milieu, infrastructuur), er is sprake van monopoliemacht/beperking concurrentie, er is sprake van informatie asymmetrie of er is sprake van te hoge transactiekosten¹⁷.

Iedereen heeft toegang tot de relevante informatie / Transparantie

Marktfalen treedt op huishoudelijk afval terrein op doordat negatieve effecten op mens en maatschappij in een keten onvoldoende in de prijs tot uitdrukking komen. De lasten worden dan door de gemeenschap gedragen. Feitelijk wordt de inzameling en verwerking van al het materiaal dat niet wordt gerecycled, en dus terecht komt in het huishoudelijk

---

¹⁵ Recycling is het in een productieproces opnieuw verwerken van afvalmaterialen voor het oorspronkelijke doel of voor andere doeleinden, met inbegrip van organische recycling maar uitgezonderd terugwinning van energie. Recycklaat is dus de verzamelnaam voor allerlei producten die het resultaat zijn van een afgerond recyclingproces en zonder verdere bewerkingen toegepast kunnen worden in een productieproces van halfproducten of eindproducten (*basisdocument monitoring verpakkingen 2013, pag 13, 18*) Niet alle afvalstromen die gescheiden zijn ingezameld, worden automatisch ook gerecycled. Er zal altijd een aandeel van de ingezamelde afvalstromen zijn die uitvalt in het proces om te komen naar recycklaat. Dit verklaart dat het % afvalscheiding huishoudelijk afval vaak wat hoger ligt dan het % recycling van huishoudelijk afval.

¹⁶ Het kabinet wil duurzame koplopers in het bedrijfsleven stimuleren om nieuwe wegen in te slaan naar een circulaire economie. Deze ondernemers moeten daarbij geen onnodige belemmeringen ondervinden. Bij het steunpunt kunnen zij terecht kunnen voor het oplossen van knelpunten. Doel is om in 2015 verbeteringen in gang te hebben gezet voor alle gemelde belemmeringen. Bij het steunpunt betreft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu het bedrijfsleven, inspecties en vergunningverleners zodat de informatie goed en snel te krijgen is.

¹⁷ SEO 2007 'Selectie Sturingsinstrumenten', Amsterdam.

afval, opgebracht door de maatschappij. De burger betaalt dit via de afvalstoffenheffing.

Het verwerken van wegwerp incontinentiemateriaal (inclusief luiers) is een voorbeeld waarbij de markt niet op eigen kracht kan ontstaan. De prijs van eindverwerking van restafval bleek dermate laag, dat nieuwe initiatieven voor inzameling en hergebruik van luiers niet konden concurreren. Als gemeenten collectief door gescheiden inzameling een continu aanbod met voldoende massa kunnen genereren, kan met een beperkte impuls een markt ontstaan die uitnodigt tot innoveren en investeren. Een soortgelijke situatie doet zich nu voor bij matrassen.

Om marktfalen aan te pakken moet transparantie over deze aspecten zo volledig mogelijk zijn. Overheden hebben de verantwoordelijkheid om transparantie over de door marktpartijen gebruikte grondstoffen en hun impact op mens en milieu samen met marktpartijen vorm te geven. Door inzicht in alle materiaal- en reststromen binnen ketens, ook in financiële zin, worden goede keuzes van consumenten en producenten gestimuleerd. De transparantie zet zo producenten aan tot duurzame productieprocessen, zoals te zien in de 'race to the top' door de succesvolle introductie van het energielabel. Voor grondstoffen zou eenzelfde dynamiek als rond het energielabel moeten ontstaan. Als de sector zichzelf goed heeft georganiseerd dan hebben overheden geen dominante rol, maar kan ze goede voorbeelden etaleren. Wanneer deze transparantie echter niet vanuit de markt plaatsvindt, hebben overheden verplichtende maatregelen tot haar beschikking. Deze maatregelen zullen tot zo min mogelijk administratieve lasten leiden en moeten controleerbaar zijn. Zo onderzoekt het Rijk momenteel de meerwaarde van invoering van een grondstoffenpaspoort en toepassing van methoden als *True Price*.

Toegankelijke markten

Ook wordt het marktfalen zichtbaar op huishoudelijk afvalterrein wanneer toetreding tot de markt ontoegankelijk is. Zo kunnen de benodigde volumes van bepaalde restafvalstromen voor een recyclingmarkt niet geleverd worden door het ontbreken van samenwerking en regie tussen partijen. Of door te kleine volumes kunnen schaalvoordelen niet worden benut. Marktpartijen kunnen hierdoor niet naar vol vermogen participeren. Samenwerking en goede organisatie van gemeenten is daarom van groot belang. Gemeenten kunnen door samenwerking 'markten maken', voldoende massa opbrengen om doorbraken in ketens te ontlokken. Gemeenten en hun gemeentelijke diensten zullen doelbewust deze samenwerking zoeken om zo businesscase na businesscase te ontwikkelen. Die ontwikkeling moet leiden tot gesloten ketens.

Samenwerking is de sleutel

De uitvoering van onze agenda en het behalen van goede resultaten kan alleen door middel van samenwerking. Zo betrekken de publieke partijen de producenten, retail, consumenten, inzamelaars, recyclaars, inkopers van grondstoffen en distributeurs erbij. Met erkenning van het gezamenlijke doel heeft elke partij zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. De publieke partijen vervullen daarbij vanuit hun publieke verantwoordelijkheid een coördinerende rol in het kader van het programma Van Afval Naar Grondstof. Voor iedereen geldt: meedoen is winnen

Om optimaal samen te werken stellen partijen vast wat ze van andere partijen nodig hebben. Verschillende acties worden ook nu al in gang gezet:

- In de zomer verschijnt een uitvoeringsagenda huishoudelijk afval met meer concrete acties, actoren en planning (IenM/RWS, VNG, NVRD). Hierin komen de korte termijn acties zowel als de middellange termijn acties. Acties onder dit uitvoeringsprogramma zijn o.a.:
  - Per direct opzetten van een netwerk bestaande uit specialisten van gemeenten (NVRD) en RWS. Dit netwerk zorgt voor verspreiden en leveren van kennis die bijdragen aan het invullen van deze visie en het verbeteren van de praktijk in afvalinzameling, sortering en recycling.
  - De groep koplopers en het peloton op verschillende stromen bijeen brengen voor

- kennisdeling en innovatie (o.a. via benchmarking, NVRD en RWS). De kennis en ervaringen die in dergelijke sessie(s) gedeeld worden kunnen aan de nieuwe raadsleden worden gecommuniceerd (VNG).
- Lijsten worden opgesteld met de verschillende kg/inwoner per stroom opgesteld (IenM/RWS) en actief verspreid (NVRD, VNG) met als gevolg meer transparantie. Dit is onderdeel van de benchmarking en learning met de gemeentelijke afvaldiensten (NVRD) met als doel om de gemeenten te stimuleren tot best practices
  - Actie worden ondernomen om de ketens voor matrassen en luiers te sluiten. De gemeentelijke afvaldiensten (NVRD) nemen hiervoor het initiatief door gezamenlijk de omvang van de stromen in beeld te brengen, de markt te definiëren en gezamenlijk voldoende massa te genereren aan de aanbodkant, en een mogelijk ketendeficit te kwantificeren. Vanuit de VNG wordt gecommuniceerd wat de mogelijkheden zijn en de bijbehorende milieuopbrengsten. Dit hangt samen met de inspanning om kennis uit te wisselen zoals eerder genoemd.
  - Voor de keten drankenkartons afspraken maken voor gescheiden inzameling en vergoeding aan gemeenten gemaakt met producenten. Dit gaat in overleg met het verpakkend bedrijfsleven en gemeenten (VNG en IenM).
  - Samen met producentenorganisaties een eenduidige heldere campagne opzetten waarin burgers gestimuleerd worden hun afval beter te scheiden (actie Programma Duurzaam Doen/Ministerie van IenM).

2. Overzicht acties

In deze bijlage zijn alle acties weergegeven per actielijn. Per actie is een korte beschrijving gegeven inclusief o.a. het doel van de actie, de activiteiten, de planning/fasering, de betrokken partijen en de te hanteren meetindicator.

Actielijn I: Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelen

I-1: Informeren en motiveren van beleidsmedewerkers

Omschrijving	De rol van de beleidsmedewerker bij het agenderen en realiseren van afvaldoelen is cruciaal. Het informeren motiveren, mobiliseren en stimuleren van beleidsmedewerkers kan op verschillende manieren vorm worden gegeven. Een persoonlijke benadering is daarbij van belang, zodat iedere gemeente op maat kan worden bijgestaan. Daarbij is het bij de start van het programma ook van belang om informatie te ontvangen van beleidsmedewerkers over de actuele doelstellingen en ambities, de aanwezige kennis en expertise en de ervaren knelpunten en successen. Aan de hand van deze informatie kunnen de verschillende onderdelen van het uitvoeringsprogramma meer nauwkeurig worden ingericht.
Doel	De beleidsmedewerker motiveren en doordringen van de mogelijkheden van afvalpreventie en afvalscheiding; informeren over de kennis, tools en data die in het kader van het programma beschikbaar zijn, en hem/haar ondersteunen bij het vertalen hiervan naar een lokale ambitie en planvorming hieromtrent.
Doelgroep	Beleidsmedewerkers afval/milieu/openbare ruimte/stadsbeheer van alle Nederlandse gemeenten.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijk benaderen van verantwoordelijke beleidsmedewerker(s) door middel van accountmanagement: <ul style="list-style-type: none"> ○ Resultaten van gemeente achterhalen (Benchmark, CBS); ○ In kaart brengen huidige gemeentelijke afvalbeleidsdoelstellingen en ambities; ○ In kaart brengen huidige samenwerkingsvormen en netwerken; ○ Informeren over kansen en mogelijkheden voor verbeterde afvalscheiding en -preventie, en de meerwaarde daarvan voor de gemeente; ○ Inventariseren wat nodig is om nieuwe stappen te zetten (tools, data, samenwerking, training, specifieke ondersteuning, etc.); ○ Bekijken of regionale samenwerking meerwaarde biedt; ○ Beleidsmedewerker in staat stellen alle beschikbare informatie (inhoudelijk en netwerk) optimaal te benutten; ○ Ambitie samen met beleidsmedewerker vertalen naar beleidsplan; ○ Informeren beleidsmedewerker over mogelijkheden Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval; ○ Motiveren tot deelname aan benchmark; ○ Motiveren tot committeren aan doelstellingen. • Bestaande overlegstructuren benutten om meer (regionale) collega's te bereiken en synergie te kweken; • Informatie delen over best practices via kennisdatabank, vakbladen, media, etc.; • Organisatie van werkbezoeken en excursies; • Samenstellen van een 'introductiepakket' voor nieuwe beleidsmedewerkers bij gemeenten.
Trekker	NVRD
Betrokkenen	Afvalbedrijven

Planning	<p>2014: Inventarisatie verantwoordelijke beleidsmedewerker(s) per gemeente; huidige prestatie in kaart brengen; registratiesystematiek accountmanagement opzetten; op basis hiervan de doelgroep bepalen: gemeenten waar nog veel winst is te behalen</p> <p>2015: Bezoeken van gemeenten, inventariseren huidige situatie en ambities en draagvlak voor nieuwe ambities;</p> <p>2015 e.v.: Ondersteunen gemeenten bij opstellen nieuwe beleidsplannen</p>
Inzet	
Meetindicator	<ul style="list-style-type: none"> • Alle gemeenten bezocht eind 2015 • Bekendheid met VANG – Huishoudelijk Afval bij 100% van de gemeenten en publieke afvalbedrijven eind 2015 • Deelname van beleidsmedewerkers aan VANG – Huishoudelijk Afval-activiteiten (dekking over 50% van de gemeenten in 2016) • Nieuwe beleidsinitiatieven in uitvoering of ontwikkeling in 35% van de gemeenten in 2017.

I-2: Informeren en motiveren van bestuurders

Omschrijving	Bestuurders bepalen het lokale beleid. Daarom is het van belang dat zij voldoende inzicht hebben in de kansen en mogelijkheden om de transitie van afval naar grondstof lokaal te maken en wat de betekenis daarvan kan zijn voor de gemeente. Hiervoor hebben ze kennis nodig over de (on)mogelijkheden van hun afvalbeleid, en moeten ze zo nodig worden geadviseerd om nieuwe stappen te zetten. Tevens dient aangehaakt te worden op de lokale praktijk en bestuurlijke vraagstukken. De verantwoordelijke beleidsmedewerkers spelen eveneens een belangrijke rol in het informeren en motiveren van hun bestuurders.
Doel	De verantwoordelijk wethouder informeren over de kansen en mogelijkheden van verbeterde afvalscheiding en –preventie en hen zo nodig motiveren om hier meer prioriteit aan te geven. De context en de beleidsuitdagingen van de wethouder spelen hierin een centrale rol.
Doelgroep	Wethouders verantwoordelijk voor het afvalbeleid, en voor de financiering van de afvalinzameling.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Nagaan welke bestuurders verantwoordelijk zijn; • Nagaan wat de lokale agenda en bestuurlijke uitdagingen zijn om aan te haken; • Bestuurders prikkelen met prestaties van buurgemeenten of vergelijkbare gemeenten; • Communicatie vanuit het departement direct gericht aan bestuurders. • Bestuurlijke masterclasses organiseren (via netwerken NVRD, VNG): <ul style="list-style-type: none"> ◦ Regionaal (in samenwerking met regionale afvalbedrijven of andere samenwerkingsverbanden); ◦ Inhaken op belangrijke bestuurlijke thema's (arbeidsparticipatie, bezuiniging, etc.) ; ◦ Excursies verbinden aan masterclasses; inhoud koppelen aan praktijk: zichtbaar maken wat recycling te bieden heeft en kan betekenen voor gemeentelijk duurzaamheidsbeleid (20% van duurzaamheidsdoelen 2020!); ◦ Strategische opbouw van verschillende masterclasses in ambts-termijn bestuurder: eerste masterclass algemeen, en steeds specifiek inzoomen op wat de bestuurder kan betekenen in de transitie van afval naar grondstof: best practices, ambitieniveau; • Regionale ambassadeurs (wethouders) benoemen en inzetten bij bijvoorbeeld communicatie en optreden tijdens masterclasses; • Voorzien in concrete teksten voor verkiezings- en collegeprogramma's (zoals brochure bestuurlijke aandachtspunten NVRD); • Beleidsmedewerkers ondersteunen bij het motiveren van hun wethouder(s) door op actuele thema's en de bestuurlijke agenda in te spelen en daarbij steeds de relatie aan te geven naar afvalscheiding en –preventie; • Beleidsmedewerker stimuleren de verantwoordelijk bestuurder mee te nemen naar kennisbijeenkomsten; • Bestuurlijk afvalcongres organiseren: voor bestuurders en raadsleden (samen of gescheiden). • Samenstellen van een 'introductiepakket' voor nieuwe bestuurders bij gemeenten
Trekker	VNG
Betrokkenen	Raadslid.nu, Vereniging van Wethouders, regionale

	samenwerkingsverbanden.
Planning	2014: Eerste ronde regionale masterclasses in najaar: algemene insteek; aanhaken op bestuurlijke thema's; 2015: twee rondes bestuurlijke masterclasses en bestuurlijk afvalcongres 2016: twee rondes bestuurlijke masterclasses en bestuurlijk afvalcongres.
Inzet	
Meetindicator	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname van wethouders aan VANG – Huishoudelijk Afvalactiviteiten (dekking over 25% van de gemeenten in 2016) • Nieuwe beleidsinitiatieven in uitvoering of ontwikkeling in 35% van de gemeenten in 2017.

I-3: Naming & Faming (deels via de media)

Omschrijving	Gemeentelijke bestuurders zijn gevoelig voor goede (en slechte) PR over de (prestaties van de) eigen gemeenten ten opzichte van vergelijkbare gemeenten of buurgemeenten. Door jaarlijks de top 10 (of 15) best presterende gemeenten te publiceren in de media, en rechtstreeks aan de bestuurders kenbaar te maken, krijgen gemeenten positieve media-aandacht en/of zijn bestuurders eerder bereid om nodige stappen te gaan zetten.
Doel	Het motiveren van gemeentelijke bestuurders en de gemeenteraad om te komen tot het formuleren van ambitieuze beleidsdoelstellingen voor vermindering huishoudelijk restafval, door middel van het publiceren van "de beste gemeenten".
Doelgroep	Wethouders en gemeenteraden van alle gemeenten
Activiteiten	<p>De volgende acties worden ondernomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren kwaliteit en vergelijkbaarheid monitoringgegevens per gemeente. • Bundelen monitoringgegevens van afzonderlijke organisaties binnen één openbare database. • Samen met gemeenten bepalen prestaties waarop gemeenten met elkaar vergeleken worden (bijvoorbeeld hoeveelheid restafval, hoeveelheid afvalscheiding) • Bepalen kenmerken die gemeenten onderling vergelijkbaar maken en clusteren van gemeenten. Het is namelijk van belang dat gemeentelijke bestuurders de vergelijking als eerlijk ervaren. • Rangschikken gemeenten op de afgesproken prestaties en binnen de afgesproken clusters. • Jaarlijks een brief van bijvoorbeeld de staatssecretaris naar het College van B&W per gemeente met de "lijstjes" plus de plek van de betreffende gemeente (plus mogelijk de prestaties van alle omliggende gemeenten). • In de brief ook aandacht voor gemeenten die een grote sprong/verbetering hebben doorgemaakt. • Informatie over de best presterende gemeenten en/of geleverde prestaties beschikbaar stellen voor de media en hier specifieke berichten over (laten) schrijven. • Openbaar maken van opgedane kennis en overzichten. <p>Voor deze actie zal ook met alle betrokkenen onderzocht worden of het instellen van een jaarlijkse prijs (als bijvoorbeeld de Gouden Glasbak) een bijdrage kan leveren aan het verder motiveren van de gemeentelijke bestuurders. Tevens onderzoeken of gemotiveerde wethouders van goed presterende gemeenten voor een periode van bijvoorbeeld één jaar in te zetten zijn als ambassadeur.</p> <p>Nagaan of aangesloten kan worden bij, gebruik gemaakt kan worden van, bestaande initiatieven om prestaties van gemeenten te rangschikken. Mogelijke voorbeelden hiervan zijn de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex en Eco21.</p>
Trekker	RWS

Betrokkenen	KING, CBS, materiaalorganisaties, redacties van lokale en nationale kranten/tijdschriften (b.v. VNG-Magazine, Binnenlands Bestuur, GRAM, Afval!) en social media.
Planning / Fasering	2014: opstarten bundeling/verbetering kwaliteit van de gegevens en opzetten meetlatten/vergelijkbare clusters van gemeenten 2015 (e.v.): jaarlijks een brief naar alle gemeenten (in eerste kwartaal) plus het zoeken van PR-momenten.
Inzet	
Meetindicator	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijkse brief aan alle gemeenten over prestaties betreffende gemeente • Eén operationele openbare database met prestaties per gemeente in 2015

I-4: Differentiëren landelijke doelstellingen/richtlijnen

Omschrijving	In het verleden hebben doelstellingen en richtlijnen voor afvalscheiding (per deelstroom) gewerkt om gemeenten specifieke eigen doelen te laten stellen. Door opnieuw onderzoek te doen naar deze doelen en hierin ook te kijken naar restafval doelstellingen zullen nieuwe prikkels ontstaan voor gemeentelijke bestuurders om te komen tot eigen ambitieuze beleidsdoelstellingen te komen. Belangrijk hierbij is dat de doelen en richtlijnen gedifferentieerd worden naar prestatiebepalende kenmerken van gemeenten. Alleen op die manier zullen de doelen/richtlijnen als realistisch ervaren worden. Naast het in het verleden veel gebruikte onderscheidende kenmerk van stedelijkheidsklasse zal ook nadrukkelijk het aandeel hoogbouwwooningen meegenomen worden.
Doel	Facilitering van bestuurders door het aanreiken van een richtinggevend kader voor het formuleren van lokale beleidsdoelstellingen.
Doelgroep	Wethouders en gemeenteraden van alle gemeenten en hun beleidsmedewerkers
Activiteiten	De volgende acties worden ondernomen: <ul style="list-style-type: none"> • In kaart brengen prestaties per gemeente, volgens de methodiek en parameters gerelateerd aan de programmamonitoring. • In kaart brengen mogelijke prestatiebepalende kenmerken, zoals stedelijkheidsklasse, aandeel hoogbouw, ... • In overleg met gemeenten en stakeholders bezien op welke aspecten en deelstromen gedifferentieerde doelen/richtlijnen zouden kunnen bijdragen aan het gestelde doel. • Gedifferentieerde vertaling maken van landelijke doelen naar clusters van gemeenten om gezamenlijk de landelijke doelen te realiseren (methodiek ontwerpen en toepassen). • In overleg met gemeenten en stakeholders bezien of de voorgestelde differentiaties als realistisch worden ervaren voor de clusters van gemeenten (toetsing van de methodiek). • Uitdragen, communiceren over en formeel vastleggen van de gedifferentieerde doelen/richtlijnen.
Trekker	RWS
Betrokkenen	
Planning / Fasering	2014: uitwerken en vaststellen gedifferentieerde doelen/richtlijnen 2015: communicatie over gedifferentieerde doelen/richtlijnen en vastleggen in LAP3.
Inzet	
Meetindicator	

I-5: Committeren gemeenten aan ambitieuze doelstellingen

Omschrijving	<p>In Vlaanderen blijkt het stellen van specifieke doelen in combinatie met beloning en/of ondersteuning om die doelen te halen goed te werken. Hiervoor worden "contracten" afgesloten. Door de doelen en afspraken openbaar te maken zorgen ook andere actoren om de gemaakte afspraken op de bestuurlijke agenda te houden.</p> <p>Een dergelijke aanpak zou ook in Nederland een bijdrage kunnen leveren aan het motiveren van gemeentelijke bestuurders om te komen tot eigen en realistische beleidsdoelen voor huishoudelijk restafval. Zeker als de gemaakte afspraken/doelen mogelijk ook nog ondersteund worden met specifieke activiteiten, (financiële) middelen en transitiefondsen.</p>
Doel	Het committeren van gemeentelijke bestuurders tot het realiseren van ambitieuze beleidsdoelstellingen voor het reduceren van huishoudelijk restafval.
Doelgroep	Wethouders en gemeenteraden alle gemeenten
Activiteiten	<p>De volgende acties worden ondernomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagaan van de optimale vorm van een contract/convenant/overeenkomst/Green Deal, met het oog op laagdrempeligheid en committerend effect. Nagaan op welk niveau een contract af te sluiten, bijvoorbeeld per gemeente, per regio, per cluster van gemeenten of landelijk; • Nagaan hoe het aangaan van een overeenkomst eventueel aangemoedigd/beloond kan worden, bijvoorbeeld met bepaalde privileges of diensten in het Uitvoeringsprogramma, bekendheid in de media of betrokkenheid van bepaalde bewindslieden; • Opstarten communicatie over en bekendmaking van deze mogelijkheden
Trekker	RWS
Betrokkenen	
Planning / Fasering	<p>2014: verkennen nut, noodzaak en invulling mogelijke contracten</p> <p>2015 ev: (als nut en noodzaak aangetoond) afsluiten contracten per gemeente/regio/cluster</p>
Inzet	
Meetindicator	

Actielijn II: Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelen

II-1: Verkenning en inzet financiële instrumenten voor investeringen en onderzoek/pilots

Omschrijving	<p>Het overstappen op een andere inzamelstructuur, het verstrekken van inzamelmiddelen, de communicatie over de nut en noodzaak van wijzigingen kosten (zeker bij aanvang) allemaal geld. De financiële armslag van gemeenten is mogelijk niet bij alle gemeenten groot genoeg om deze kosten ook te kunnen dragen. Dit ondanks dat deze investeringen op termijn veelal zullen leiden tot meer financiële opbrengsten en/of minder kosten. Een op te zetten stimulerings- of transitiefonds of een soort van kredietverlening kan gemeenten helpen om de eerste noodzakelijke stappen te zetten richting het realiseren van de ambitieuze beleidsdoelstellingen.</p> <p>In het traject naar meer afvalpreventie en -scheiding van huishoudelijk afval zullen specifieke vraagstukken opdoemen waarmee nog geen of onvoldoende ervaring is opgedaan. Voor die gevallen zou het goed zijn als er centraal middelen beschikbaar gesteld worden om nader onderzoek of ontwikkeling en pilots te kunnen doen. Het resultaat hiervan leidt tot nieuwe kennis en technieken die gedeeld kunnen worden met andere gemeenten.</p>
Doel	Het ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van de geformuleerde beleidsdoelstellingen door het beschikbaar stellen van (financiële) middelen en mogelijkheden voor nader onderzoek / pilots.
Doelgroep	Gemeenteambtenaren
Activiteiten	<p>De volgende acties worden ondernomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkennen met gemeenten waarvoor financiële middelen zouden kunnen worden ingezet. Gedacht kan worden aan middelen om kennis en capaciteit in te huren, voor de aanschaf van inzamelbakken, inzamelwagens, communicatiecampagnes, installaties voor de verwerking van deelstromen. Deze activiteit loopt deels mee met andere activiteiten en gesprekken met gemeenten en wordt deels aanvullend opgestart; • Formuleren onder welke voorwaarden (financiële) middelen beschikbaar gesteld kunnen worden voor het kunnen doen van de "eerste" stappen richting het realiseren van de ambitieuze beleidsdoelstellingen.. • Formuleren onder welke voorwaarden (financiële) middelen beschikbaar gesteld worden voor het kunnen doen van pilots en nader onderzoek ter bevordering van afvalpreventie en afvalscheiding van huishoudelijk afval. • Vaststellen omvang financiële middelen voor meerdere jaren om zinvolle resultaten te kunnen boeken • Beoordelen aanvragen voor financiële ondersteuning. • Stimuleren onderzoeken naar kennislacunes. • Uitvoeren en begeleiden onderzoek G4-gemeenten naar verbeteren afvalscheiding huishoudelijk afval in de hoogbouw. • In kaart brengen mogelijke beloningssystemen voor verbeteren afvalscheiding huishoudelijk afval en/of vermindering zwerfafval.

Trekker	RWS
Betrokkenen	Gemeenten, afvalsector
Planning / Fasering	<p>2014: invullen kaders waarbinnen aanspraak gemaakt kan worden op (financiële) middelen ter realisatie van gestelde doelen en/of nader onderzoek gedaan kan worden naar missende kennis</p> <p>2014: verkennen onderwerpen waarop financiële ondersteuning (bij gemeenten) noodzakelijk is om grote stappen richting een reductie op restafval mogelijk te maken</p> <p>2014/2015: uitvoering onderzoek G4-gemeenten naar afvalscheiding huishoudelijk afval in de hoogbouw</p> <p>2014: uitvoering onderzoek naar beloningssystemen voor verbeteren afvalscheiding en/of vermindering zwerfafval</p> <p>2015 e.v.: beoordelen aanvragen voor (financiële) ondersteuning bij realisatie doelstellingen en stimulering kennislacunes.</p>
Inzet	
Meetindicator	

II-2: Faciliteren intergemeentelijke samenwerking

Omschrijving	Uit jaarlijkse cijfers blijkt dat gemeenten die regionaal samenwerken vaak betere resultaten behalen op het gebied van afvalpreventie en afvalscheiding. Bovendien blijkt dat steeds meer gemeenten in verband met bezuiniging minder beleidscapaciteit beschikbaar hebben op het gebied van afvalregie. Het koppelen van regionale capaciteit zorgt voor synergie en meer vermogen om de transitie van afval naar grondstof vorm te geven.
Doel	Door middel van het faciliteren van intergemeentelijke samenwerking, de transitie van afval naar grondstof voor de betreffende gemeenten versnellen.
Doelgroep	Gemeenten en regio's die qua capaciteit beperkt in staat zijn om de afvalregie op de afvalinzameling vorm te geven, en/of gemeenten en regio's die qua resultaten achterlopen op vergelijkbare samenwerkende gemeenten.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren huidige samenwerkingsverbanden (zowel afval/milieu gerelateerd als anderszins); • Inzichtelijk maken wat de meerwaarde is van samenwerkingen, welke vormen van samenwerking mogelijk zijn, welke factoren bijdragen aan een succesvolle samenwerking en welke condities daarvoor vervuld moeten worden; • Nagaan welke regio's en gemeenten baat zouden hebben bij een vorm van regionale samenwerking, en daarvoor het draagvlak peilen; • Initiëren en faciliteren van overlegstructuren voor intergemeentelijke samenwerking (naar behoefte formeel en informeel); • Regionale bijeenkomsten organiseren gericht op samenwerking op bepaalde thema's (bijv. samenwerking milieustraten, regionale planvorming, diftar, afvaltoerisme, aanbestedingen, etc.); • Bestaande, goed werkende samenwerkingsverbanden betrekken bij het opzetten en verbeteren van anderen.
Trekker	NVRD
Betrokkenen	Samenwerkingsverbanden
Planning	<p>2014: Inventarisatie bestaande samenwerkingsverbanden en behoefte aan samenwerking;</p> <p>2015: Meerwaarde van samenwerking beschrijven. Regionale groepen bij elkaar brengen en de mogelijkheden van samenwerking inventariseren;</p> <p>2016 e.v: Samenwerking vormgeven.</p>
Inzet	
Meetindicator	Vorming van 3 nieuwe intergemeentelijke samenwerkingen op afvalgebied in 2017.

II-3: Lokaliseren en vrijmaken experts voor ondersteuning van anderen

Omschrijving	In het veld is op veel plaatsen deskundigheid en ervaring aanwezig op specifieke gebieden van planvorming en –uitvoering van het gemeentelijk afvalbeheer. Deze expertise bevindt zich met name bepaalde mensen bij gemeenten, afvalbedrijven, samenwerkingsverbanden, brancheorganisaties en adviesbureaus. Door deze experts te identificeren en zo mogelijk beschikbaar te maken voor gemeenten die hier behoefte aan hebben, kan kennis op een hele praktische en flexibele manier ontsloten worden. Deze experts kunnen enerzijds worden ingezet om collega's bij andere gemeenten of bedrijven te adviseren, coachen etc. bij het vormgeven, uitwerken en/of uitvoeren van het beleid. Anderzijds kunnen deze deskundigen worden ingezet als specialist of ervaringsdeskundige in netwerken, kennisplatforms, trainingen en dergelijke.
Doel	Het ontsluiten van beschikbare ervaring en expertise in het werkveld ten behoeve van beleidsmedewerkers bij gemeenten en afvalbedrijven.
Doelgroep	Beleidsmedewerkers bij gemeenten en afvalbedrijven met specifieke kennis en expertise en beleidsmedewerkers bij gemeenten en afvalbedrijven die behoefte hebben aan specifieke kennis en expertise bij de vorming, uitwerking of uitvoering van een beleidsplan.
Activiteiten	Voor deze actie zullen de deskundigen geïdentificeerd moeten worden en zal onderzocht worden hoe deze vrijgemaakt en ingezet kunnen worden bij het ondersteunen van gemeenten en afvalbedrijven. Daarmee ontstaat een pool/netwerk van experts waar een beroep op gedaan kan worden. <ul style="list-style-type: none"> • Nagaan concrete, aan het programmadoel gerelateerde kennisbehoeften bij de doelgroep, onder meer via accountmanagement, uitvragen en kennisbijeenkomsten; • Identificeren experts en hun expertise bij gemeenten, samenwerkingsverbanden, afvalbedrijven, branche- en uitvoeringsorganisaties en bureaus, door accountmanagement, netwerkanalyse en kenniskartering: wie is waar goed in; • Nagaan welke rol deze experts willen spelen en hoe ze beschikbaar te maken zijn, bijvoorbeeld door hiervoor financiële middelen beschikbaar te stellen. Deze experts kunnen ook een rol spelen in andere instrumenten, zoals trainingen en workshops, benchmarksessies, tweedelijns helpdesk, kennisplatforms en praktijktafels; • Vaststellen van expertisegebieden en de vraag en aanbod per expertisegebied; • Realisatie van de beschikbaarstelling (protocol?) en (actieve) communicatie van deze optie naar de doelgroep, zijnde gemeenten waar men nog relatief veel restafval heeft; • Bij de experts nagaan of ze onderling kennis uit willen wisselen en dat organiseren.
Trekker	NVRD / RWS
Betrokkenen	Experts vanuit diverse hoeken
Planning	2014/2015: Kennisbehoefte en expertise inventariseren, instrument voor inzet experts ontwikkelen. Kennisbijeenkomsten met experts organiseren rondom geselecteerde thema's. 2016 e.v.: Experts ook inzetten voor peer 2 peer ondersteuning
Inzet	

Meetindicator	2015: Bestand aanwezig met experts op alle relevante expertisegebieden; 2016: Organisatie van minstens 4 kennisbijeenkomsten met experts, en gerealiseerde inzet van deskundigen voor peer 2 peer ondersteuning.
---------------	---

II-4: Trainingen en workshops

Omschrijving	Wanneer gemeenten stappen willen zetten kan het van belang zijn om op onderdelen specifieke kennis en vaardigheden te ontwikkelen. Bijvoorbeeld de invoering van omgekeerd inzamelen, het invoeren van diftar, of het creëren van (bestuurlijk) draagvlak. Specifieke kennis en vaardigheden die hiervoor nodig zijn kunnen in de vorm van een cursus of workshop worden aangeboden aan beleidsmedewerkers en medewerkers van afvalbedrijven.
Doel	Op specifieke thema's en onderwerpen beleidsmedewerkers van gemeenten en medewerkers van afvalbedrijven bijscholen.
Doelgroep	Beleidsmedewerkers van gemeenten en van afvalbedrijven.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren kennisbehoefte door middel van accountmanagement, uitvraag en helpdeskanalyse; • Opzetten en ontwikkelen cursussen, trainingen en workshops; • Experts inzetten bij de ontwikkeling en uitvoering van de trainingen, cursussen en workshops; • Trainingsmateriaal nadien ook als kennisdocumenten beschikbaar maken.
Trekker	NVRD
Betrokkenen	Bestuursacademie, SPA-groep, hogescholen, etc.
Planning	<p>2015: Inventarisatie kennisbehoefte en ontwikkelen cursussen, trainingen en workshops; Cursusagenda ontwikkelen en aanbieden;</p> <p>2016 : Cursussen aanbieden, en aanbod verder vergroten;</p> <p>2017: Evaluatie en behoeftepeiling, bijstellen en door ontwikkelen aanbod.</p>
Inzet	
Meetindicator	<p>2015: Ontwikkelen van minimaal 3 verschillende cursussen, trainingen of workshops;</p> <p>2016: Organisatie van alle ontwikkelde cursussen, trainingen of workshops en ontwikkeling van 3 nieuwe;</p> <p>2017: Evaluatie beschikbaar van cursus- en trainingsprogramma</p>

II-5: Benchmarking

Omschrijving	Benchmarking is een proces waarbij gemeenten en afvalbedrijven van elkaar leren op basis van het vergelijk van hun systemen en bijbehorende prestaties. Afgelopen jaren hebben circa honderdvijftig gemeenten en uitvoeringsorganisaties deelgenomen aan de benchmark van Rijkswaterstaat en/of de NVRD. Door het samenvoegen van beide benchmarks tot één landelijke benchmark huishoudelijk afval in 2014 is een nog krachtiger instrument ontstaan. In VANG Huishoudelijk afval wordt dit instrument gecontinueerd en wordt bovendien gezien hoe verdere intensivering en vergroting van het effect kan plaatsvinden.
Doel	Beleidsmedewerkers van gemeenten en afvalbedrijven van elkaar laten leren door het meten van prestaties en het uitwisselen van kennis en informatie over de condities waaronder en de wijze waarop die resultaten behaald zijn.
Doelgroep	Beleidsmedewerkers en managers uitvoering van gemeenten en samenwerkingsverbanden
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering van de lopende benchmark huishoudelijk afval in 2014 e.v.; • Nagaan op welke wijze verdere intensivering kan plaatsvinden en toetsing hiervan bij de doelgroep (deelnemers en niet-deelnemers). Intensivering kan bijvoorbeeld door meer deelnemers, meer bijeenkomsten, meerdere rondes in de middag op thema's zodat iedereen meerdere themasessies bij kan wonen, uitvoering bij gemeenten op locatie, in combinatie met een excursie, intervisie-sessies toevoegen, combineren/koppelen aan kennisplatforms, expertpanels en praktijktafels etc. Beloning door extra toegang tot andere instrumenten zou bijvoorbeeld een stimulans kunnen zijn deel te nemen aan benchmarking. • Tijdens het benchmarkproces meer kennisproducten signaleren, identificeren, achterhalen, ontwikkelen en beschikbaar stellen (via de kennisbibliotheek) • Nagaan hoe we verder kunnen zorgen dat de kennis en informatie die men tijdens het benchmarken opdoet gaat leiden tot meer en betere planvorming en uitvoering van afvalbeleid. Bijvoorbeeld door koppeling van deelname aan andere VANG – Huishoudelijk afvalinstrumenten en intensiever navragen wat men met de resultaten gedaan heeft. • Implementatie van de resultaten.
Relatie andere acties	Rijkswaterstaat voert in opdracht van het Afvalfonds Verpakkingen een aparte opdracht uit voor het intensiveren van de inzameling van kunststofverpakkingsafval (verhogen respons en verlagen kosten), samengebracht in het Learning Centre. Voor de uitvoering van deze opdracht wordt nauw afgestemd en samengewerkt met de benchmark huishoudelijk afval.
Trekker	NVRD / RWS
Betrokkenen	Afvalfonds Verpakkingen, NedVang, Cyclus Management, KING
Planning	<p>2014: uitvoeren lopende benchmark, en deze uitbouwen met module kunststofinzameling</p> <p>2015: uitvoeren vernieuwde benchmark, evalueren en bijstellen</p> <p>2016: uitvoeren benchmark, evalueren en bijstellen</p> <p>2017: uitvoeren benchmark, evalueren en bijstellen</p>

Inzet	
Meetindicator	2015: deelname van 200 gemeenten aan benchmark afvalscheiding. 2016: deelname van 220 gemeenten aan benchmark afvalscheiding. 2017: deelname van 240 gemeenten aan benchmark afvalscheiding.

II-6: Kennisplatforms en praktijktafels

Omschrijving	Laagdrempelige en effectieve uitwisseling van bestaande kennis en ervaring binnen gemeenten en uitvoeringsorganisaties is een voorwaarde voor het in een stroomversnelling brengen van de transitie van afval naar grondstof. Ervaring leert dat veel gemeenten en inzamelaars gebaat zijn bij het snel en eenvoudig kunnen stellen van vragen aan een breed netwerk van collega's. Er is immers al heel veel kennis aanwezig binnen gemeenten en gemeentelijke afvaldiensten over best practices voor de inzameling en recycling van huishoudelijk afval. Om niet iedere gemeente het wiel opnieuw te laten uitvinden is het nuttig een structuur op te zetten van platforms, waarin kennisdeling en -ontwikkeling op een effectieve manier tot stand kan komen. Dit kan zowel digitaal als fysiek, en op allerhande thema's en onderwerpen waar behoefte aan is. Ook praktische ervaring met bepaalde systemen, inzamelmiddelen, voertuigen, technieken kan meer worden gedeeld. Hiertoe worden kennisplatforms en praktijktafels opgericht. Waar <i>kennisplatforms</i> zich richten op een structurele uitwisseling (digitaal en fysiek) rondom theorie, beleid, en inhoudelijke kennis en ervaring, kunnen <i>praktijktafels</i> de uitvoerende organisaties van dienst zijn om operationele ervaringen en tips uit te wisselen.
Doel	Themagewijs delen van bestaande kennis in gemeenten en afvalbedrijven zowel digitaal (online kennisplatforms) als fysiek (kennissessies, praktijktafels) faciliteren.
Doelgroep	Gemeentelijke beleidsmakers, regiefunctionarissen, gemeentelijke diensten, afvalbedrijven.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Analyseren van bestaande kennisplatforms, beter benutten en zo nodig uitbreiden van bestaande online kennisplatforms; • Inventariseren van thema's waarop intensieve kennisuitwisseling gewenst is; • Fysieke bijeenkomsten laten volgen op de digitale kennisbehoefte: frequentie, structuur en groepsgrootte zijn afhankelijk van de bestaande behoefte en thema; • Kennisplatforms en praktijktafels organiseren. Waar nuttig en of nodig ook externen (materiaalorganisaties, producenten(organisaties), adviesbureaus, kennisinstellingen, leveranciers etc.) aan laten sluiten bij deze kennisplatforms om kennisontwikkeling te stimuleren; • Expertgroepen (groep professionals die heeft aangegeven expert te zijn op een bepaald thema) formeren, en gebruiken om de kennissessies (mede) in te vullen.
Trekker	NVRD
Betrokkenen	Materiaalorganisaties, producentenorganisaties, adviesbureaus, leveranciers: alle kenniseigenaars in en rondom de afvalbranche.
Planning	<p>2015: Analyseren bestaande digitale platforms; deze zo nodig uitbreiden, activeren, thema's inventariseren, formeren expertgroepen;</p> <p>2016 e.v: Kennisplatforms faciliteren; kennissessies en praktijktafels op basis van behoefte organiseren.</p>
Inzet	
Meetindicator	Actieve platforms waarop wekelijks activiteiten plaatsvinden.

II-7: Kennisbibliotheek en database, opzetten en onderhouden

Omschrijving	<p>Een andere manier om kennis en informatie ten behoeve van het maken van goede beleids- en uitvoeringsplannen beschikbaar te stellen is een kennisbibliotheek. Daarin zijn concrete hulpmiddelen/ kennisproducten te vinden zoals onderzoeksrapporten, handreikingen, checklists, goede voorbeelden van beleids- en uitvoeringsplannen, en objectieve factsheets over inzamelmethoden/resultaten (binnen en buiten Nederland). Maar ook lespakketten voor scholen en voorbeelden van gemeentelijke campagnes horen thuis in een kennisbibliotheek. Verder zijn ook overzichten van links, tijdschriften, apps, helpdesks, trainingen, afvalorganisaties, leveranciers en social media van belang: andere bronnen van kennis en informatie.</p> <p>Naast kennisproducten is er ook nog veel winst te behalen met het beschikbaar stellen van informatie over gemeenten (kenmerken, zoals hoogbouwklasse), gemeentelijke systemen en hun afvalprestaties. Dit biedt gemeenten dan een basis om zich te vergelijken met soortgelijke gemeenten en een eerste analyse te doen over de redenen van de verschillen in prestaties. Daarbij komen bijvoorbeeld vragen naar voren als 'hoe presteren andere gemeenten van een bepaalde omvang of hoogbouwklasse met de inzameling van oud papier die voor de inzameling een afzonderlijke container gebruiken?'. </p>
Doel	Digitaal ontsluiten van kennis en informatie
Doelgroep	Beleidsmedewerkers en managers uitvoering van gemeenten en samenwerkingsverbanden. Ook andere organisaties, zoals adviesbureaus en brancheorganisaties, en ook burgers moeten gebruik kunnen maken van de kennisbibliotheek.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Bepalen wijze van beschikbaar stellen, applicatie/tool/site • verzamelen content, karakteriseren (taggen) en beschikbaar maken • communicatie naar de doelgroep: plan en uitvoering • zorgen voor attenderingsservice: levend houden door doelgroep te informeren over nieuwe aanwinsten • structureel actief signaleren nieuwe content, bijvoorbeeld in regionale bijeenkomsten, benchmark, artikelen in tijdschriften, nieuwsflitsen, oproepen doelgroep tot melden rapporten, onderzoeken etc • eventueel ontwikkelen van nieuwe kennisproducten, bijvoorbeeld door signalering van een interessant project en interviewen van betrokkene • eventueel actualisatie van bestaande kennisproducten en overzichten • gebruik van kennisbibliotheek monitoren.
Trekker	RWS
Betrokkenen	Diverse organisaties die belang hebben bij een dergelijke faciliteit, zowel als leverancier als gebruiker.
Planning	<p>2014: inrichten en verzamelen content voor kennisbibliotheek</p> <p>2015: signaleren nieuwe content en overige genoemde activiteiten.</p>
Inzet	
Meetindicator	Aantal items in bibliotheek, sitebezoek, downloads, tevredenheid van gebruikers

II-8: Helpdesk

Omschrijving	Inrichten van een helpdesk, waar gemeenten en afvalbedrijven hun vragen kunnen stellen (en suggesties kunnen doen) over de mogelijkheden van het VANG – Huishoudelijk afvalprogramma en inhoudelijke vragen kunnen stellen over hun transitie van afval naar grondstof. Deze helpdeskfunctie bestaat nu al bij de NVRD en VNG voor haar respectieve leden en bij RWS over wet- en regelgeving rondom afval. Daarnaast zijn er ook producenten- en materialenorganisaties die vragen van gemeenten en afvalbedrijven ontvangen en beantwoorden. Deze functie zal gestructureerd worden opgezet.
Doel	Medewerkers van gemeenten en afvalbedrijven ondersteunen door het beantwoorden van vragen en oplossen van problemen vanuit de aanwezige kennis en informatie of door ze te koppelen aan iemand binnen het netwerk.
Doelgroep	Beleidsmedewerkers, medewerkers afvalbedrijven.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten helpdesk/vraagbaak inclusief een registratiesysteem; • FAQ opstellen en communiceren; • Koppeling met kennisbibliotheek onder meer door interessante vraag/antwoordcombinaties te beschrijven
Trekker	NVRD
Betrokkenen	Producentenorganisaties, materiaalorganisaties
Planning	2014: inrichten helpdesk; 2015 e.v.: helpdesk operationeel en FAQ.
Inzet	
Meetindicator	Aantal binnenkomende en beantwoorde vragen; Uitgebreide lijst met FAQ's.

Actielijn III: Burgers zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding

III-1: Goede landelijke overheidscommunicatie gebaseerd op moderne gedragsinzichten

Omschrijving	<p>Gebruik makend van de kennis die vanuit de gedragswetenschap beschikbaar is en waarmee zowel rationele gedragskeuzes als onbewust gedrag beïnvloed worden. Ook belangrijk is aanwijzingen te geven over waar burgers nadere informatie kunnen verkrijgen over het hoe en waarom van bronscheiding, en over hoe de eigen gemeente presteert. Integrale campagnes kunnen een bijdrage leveren aan (norm)bewustzijn. Vooral als ze aanvullend zijn op andere maatregelen en lokale campagnes. Verder is het van belang dat de boodschap coherent is met soortgelijke boodschappen van andere partijen. Tot slot is het belangrijk transparant te zijn in de communicatie: wat gebeurt er met het gescheiden afval, welke resultaten worden geboekt, waar kan ik heen met vragen? Milieu Centraal vervult op dit gebied bijvoorbeeld een belangrijke rol. Sinds kort beheert Milieu Centraal ook de RecycleManager, een app over afvalscheiding met bijbehorende website met informatie over afvalscheiding en recycling. Bekeken moet worden in hoeverre dit nog versterkt kan worden en hoe gemeenten dit in hun communicatie kunnen toepassen, bijvoorbeeld door het voor gemeenten mogelijk te maken om delen van deze content (met name informatie over de recycling) dynamisch in te bedden in de eigen gemeentelijke website.</p> <p>Onderdeel van een campagne zou ook een landelijke beweging a la Supporter van Schoon kunnen zijn.</p>
Doel	Vanuit de landelijke (overheids)communicatie een bijdrage leveren aan motivering burgers tot afvalpreventie en -scheiding.
Doelgroep	Burger, uitvoerders van bestaande landelijke afvalcommunicatie
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • inventarisatie van bestaande landelijke, op de burger gerichte afvalgerelateerde campagnes, bewegingen, apps en social media. Bijvoorbeeld Duurzaam Doen. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het LAC. • verkennen belemmerende overtuigingen, weerstanden en informatiebehoeften van burgers bij afvalpreventie en afvalscheiding en hoe je daar iets aan zou kunnen doen; • nagaan kans/meerwaarde/wenselijkheid aanvullende actie/ontwikkeling; • go-no go • bij go: ontwikkelen gewenste campagne/ beweging/app/social media, met gebruikmaking van de moderne gedragskennis. En zorgen voor praktische mogelijkheden om lokaal aan te sluiten. • Uitvoering • Interactie met uitvoerders van bestaande landelijke afvalcommunicatie/LAC om te kijken of en hoe we daarin meer kennis vanuit de gedragswetenschap in kunnen brengen.
Trekker	RWS
Betrokkenen	LAC-organisaties
Planning	2014: inventariseren bestaande campagnes en nieuwe mogelijkheden 2015: overige activiteiten
Inzet	
Meetindicator	Bekendheid, verandering in kennis en attitude en daadwerkelijk gedragsverandering.

III-2: Stimuleren scholen tot educatie over afvalpreventie en -scheiding huishoudelijk afval

Omschrijving	Het stimuleren van de jeugd tot meer afvalpreventie en -scheiding van huishoudelijk afval heeft zowel effect op het voor de lange termijn bestendigen van de nut en noodzaak hiervan als het via de jeugd mede informeren van de ouders. Scholen spelen hierbij een belangrijke rol.
Doel	Het ondersteunen van gemeenten bij het motiveren van burgers richting meer afvalpreventie en -scheiding van huishoudelijk afval, door scholen te stimuleren tot educatie over afval.
Doelgroep	Gemeenten en scholen
Activiteiten	<p>De volgende acties worden ondernomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren en verzamelen bestaande lespakketten voor educatie over afvalpreventie en -scheiding huishoudelijk afval op scholen. Deze pakketten zullen vervolgens via de kennisbibliotheek ontsloten worden. • Verkennen stimulerende en faciliterende rol gemeenten richting scholen om educatie over afvalpreventie en afvalscheiding op te starten, uit te breiden en inhoud te geven (vanuit de praktijk). Hierbij wordt zo mogelijk ook aangehaakt bij soortgelijke initiatieven aangaande zwerfafval / schoon. • Landelijk kennis, middelen en capaciteit beschikbaar stellen om scholen/gemeenten te helpen bij het oppakken van deze taak. • Nut en noodzaak van deze actie bij organisaties die de lesprogramma's bepalen onder de aandacht brengen en zo gezamenlijk met het Ministerie van IenM op te treden richting scholen en gemeenten. • Opstellen menukaart (per leeftijdscategorie en niveau van school) om specifieke onderwerpen op te pakken. • Verzamelen best practices voor het stimuleren van scholen en deze delen met gemeenten plus scholen. Denk bijvoorbeeld aan het betrekken van de reinigingsdienst; haal de vuilnisman in de klas; excursies naar afvalverwerkings- en recyclingbedrijven. • Leren van andere voorbeelden waarbij scholen of combinaties van scholen een bepaald onderwerp bij kinderen/jeugd onder de aandacht brengen en het onderwerp laten leven. <i>[v.b. meerdere technasium scholen die voor het vak Onderzoek & Ontwerp kinderen zaken laten ontwikkelen, mogelijk gecombineerd met een prijs waarbij het beste idee ook tot realisatie komt]</i>
Relatie andere acties	Binnen het algehele Programma VANG worden ook acties ondernomen richting scholen en onderwijs om de transitie van afval naar grondstof te maken. Er zal nauw opgetrokken worden met deze acties.
Trekker	RWS
Betrokkenen	Gemeenten, stakeholders, scholen

Planning / Fasering	2014: verkennen en in kaart brengen beschikbare ervaringen en lespakketten voor scholen 2015 e.v.: overige activiteiten
Inzet	
Meetindicator	

Actielijn IV: Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens

IV-1 Vaststellen uitgangspunten van ketensluiting

Omschrijving	Het sluiten van verschillende product- en materiaalketens is een belangrijke overkoepelende doelstelling van het Programma VANG en het Publiek Kader. Om ketens te gaan sluiten is het van belang om eerst een gedeelde opvatting over het einddoel te hebben. In het Publiek Kader is al een aantal principes geschetst die worden meegenomen en mogelijk verder uitgewerkt.
Doel	Gedragen notitie met uitgangspunten van ketensluiting die richting geeft aan de aanpak.
Doelgroep	De publieke partijen van het Publiek Kader werken dit kader samen met ketenpartijen (producent, retail, detailhandel, afnemer, verwerker, recycler etc.) uit.
Activiteiten	<p>Om gericht van start te gaan met ketensluiting wordt vastgesteld welke uitgangspunten gehanteerd worden. Vragen die hierbij spelen zijn bijvoorbeeld: gaat het voornamelijk om het reduceren van de milieudruk? Of om het verminderen van de hoeveelheid restafval? Dienen ook sociale effecten van de keten meegenomen te worden? Is het een uitgangspunt om te komen tot producten die wel recyclebaar zijn? Hoe verhouden deze uitgangspunten zich tot het financieel sluiten van een keten? Oftewel, wat is het uiteindelijke doel van ketensluiting?</p> <p>Hierbij zullen pragmatische keuzes gemaakt worden om in afzienbare tijd concrete stappen te kunnen zetten. Ook de dynamiek binnen specifieke ketens of de politieke realiteit kunnen daarbij een rol spelen.</p>
Trekker	RWS
Betrokkenen	Publieke partijen en andere actoren zoals brancheorganisaties of kennisclubs.
Planning/fasering	2014/begin 2015 vaststellen uitgangspunten.
Inzet	
Meetindicator	Notitie begin 2015 gereed voor toekomstige ketens.

IV-2 Analyse kansrijke ketens om te sluiten en bijbehorende strategische agenda

Omschrijving	Analyse en opstellen strategische agenda (ranglijst ketens en tijdsplanning)
Doel	Om de inzet op ketenterrein te structureren wordt een agenda opgesteld aan de hand van een analyse. Dit geeft richting en prioritering aan.
Doelgroep	De publieke partijen van het Publiek Kader werken dit in de eerste plaats uit, input van andere partijen kan worden ingewonnen
Activiteiten	<p>Op basis van de principes uit het Publiek Kader en de uitgangspunten wordt een analyse gedaan welke ketens zich mogelijk lenen tot sluiting. Factoren die worden meegewogen hangen nauw samen met de principes en uitgangspunten en kunnen o.a. zijn: de omvang van afvalstromen, de financiële haalbaarheid, verlaging milieudruk, draagvlak, ervaringen uit het verleden en het buitenland. Ook kan worden gekeken naar plaatsen waar de stroom nog meer vrijkomt en het aandeel daarvan (bijvoorbeeld matrassen komen zowel vrij bij huishoudens maar ook bij hotels en ziekenhuizen). Het volume en dus de aanvoer voor verwerking is mede afhankelijk van stromen die buiten huishoudens vrijkomen.</p> <p>Een dergelijke exercitie is eerder uitgevoerd . De verwachting is dat hier soms lastige keuzes moeten worden gemaakt, een keten 'scoort' beter op een factor en een andere keten beter op de ander. Ook hier zullen soms pragmatische keuzes moeten worden gemaakt.</p> <p>In het kader van het programma 'VANG lokaal', is een enquête uitgevoerd naar de potentie van het sluiten van lokale kringlopen door vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Ook wordt vanuit de RACE (Realisatie van Acceleratie naar een Circulaire Economie) gekeken naar een mogelijke analyse van ketens waar stappen richting circulariteit kunnen worden gezet. Bij het uitvoeren van de analyse is het belangrijk om de input vanuit deze ontwikkelingen mee te nemen.</p> <p>Op basis van de analyse wordt bekeken met welke ketens een mogelijke start kan worden gemaakt. Hieruit zal een ranglijst komen van ketens die stapsgewijs worden opgepakt. Omdat veel product- en materiaalketens zich niet beperken tot alleen Nederlandse spelers en Nederlands beleid zal de link met EU ontwikkelingen worden gewaarborgd.</p>
Trekker	RWS
Betrokkenen	Publieke partijen en ketenpartijen
Planning/fasering	2015: Analyse lijst kansrijke ketens 2015: Strategische agenda
Inzet	
Meetindicator	Eind 2015 is de strategische agenda voor de jaren erna vastgesteld.

IV-3 Oppakken concrete keten en ontwikkelen van een checklist of een lijst met do's/don'ts voor ketensluiting

Omschrijving	Om tot ketensluiting van product- en materiaalstromen te komen wordt naast een analyse ook gestart met het opdoen van meer praktijkervaring door een keten aan te pakken. Met deze, en eerdere ervaringen, wordt gekomen tot een checklist die kan worden gebruikt bij het opzetten van ketensamenwerking van andere stromen.
Doel	Ketensluiting van een eerste keten en een concrete checklist om opgedane ervaringen in andere ketens toe te passen.
Doelgroep	In de eerste plaats ketenpartijen (producent, Retail, detailhandel, afnemer, verwerker, recycler) maar mogelijk ook partijen die nu (nog) niet tot de keten behoren maar door innovatieve ontwikkelingen wel onderdeel zouden kunnen worden van de keten.
Activiteiten	<p>Een keten waarmee een eerste start wordt gemaakt is de incontinentie-materiaalketen (o.a. luiers). De ervaring van deze keten en andere ketens zal dienen om te komen tot een checklist of een lijst met do's/don'ts voor ketensluiting. De ervaring leert namelijk dat er niet één aanpak is die kan worden gekopieerd. Elke keten is weer maatwerk met steeds nieuwe zaken die specifiek voor die keten van toepassing blijken te zijn.</p> <p>Stappen die zijn voorzien om een concrete keten op te pakken zijn:</p> <p>A. <u>Potentie en haalbaarheid van de keten bepalen aan de hand van een diepte onderzoek en gesprekken met betrokken partijen</u></p> <p>Op basis van een onderzoek wordt bepaald wat de kansen en belemmeringen/risico's zijn voor het komen tot sluiting van de specifieke keten. Ervaringen, eerdere onderzoeken en een stakeholderanalyse (welke partijen zijn betrokken, wat zijn hun rollen en taken, welke partijen zijn onmisbaar om dingen te veranderen) zijn een essentieel onderdeel van dit onderzoek. Het is van belang om partijen in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken om gezamenlijk uitdagingen te formuleren.</p> <p>Naast het om tafel gaan met de huidige ketenpartijen wordt parallel gekeken naar partijen die momenteel nog buiten de keten opereren maar wel van belang kunnen zijn (bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van een alternatief product/materiaal waardoor de keten mogelijk wel gesloten kan worden). Om deze partijen vanuit de markt en maatschappij te betrekken, kan bijvoorbeeld een SBIR-regeling worden uitgeschreven waarop partijen kunnen reageren. Zo worden ook de 'unusual suspects' betrokken en innovatie gestimuleerd.</p> <p>B. <u>Benodigde acties formuleren met betrokken partijen</u></p> <p>Op basis van de gesprekken met partijen over de kansen en belemmeringen wordt samen met de nodige partijen verkend hoe de geformuleerde uitdagingen kunnen worden opgepakt en wie hier een rol speelt.</p> <p>Bij het formuleren van de nodige stappen worden de principes uit het Publiek Kader en de geformuleerde uitgangspunten gehanteerd.</p>
Trekker	RWS
Betrokkenen	De publieke partijen en ketenpartijen, deze verschillen per keten

Planning/fasering	2014: Starten concrete case ketensluiting d.m.v. een diepte onderzoek 2015: Checklist met do's en dont's ketensluiting opstellen
Inzet	
Meetindicator	

Overige acties

Programmamonitoring

Omschrijving	<p>Het Uitvoeringsprogramma Huishoudelijk afval heeft meerdere doelen. Zo dient het als uitwerking van het Programma VANG voor de daar gestelde doelen en geeft het gelijk ook een invulling aan de in het Publiek Kader gemaakte afspraken over het gemeentelijk afvalbeheer voor de komende jaren. Het totaalpakket aan acties moet leiden tot deze overalldoelen.</p> <p>Om een vinger aan de pols te kunnen houden en daarmee op tijd bij te sturen is het noodzakelijk dat ook het Uitvoeringsprogramma Huishoudelijk afval gemonitord wordt en dat hierover verantwoording afgelegd wordt.</p>
Doel	Het volgen van en waar nodig/mogelijk bijsturing richting de doelrealisatie van het Uitvoeringsprogramma Huishoudelijk afval.
Doelgroep	
Activiteiten	<p>De volgende acties worden ondernomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van een door alle partijen geaccepteerde methodiek en indicatoren om de voortgang te volgen en periodiek een uitspraak te kunnen doen over de stand van zaken. • Prestaties van gemeenten monitoren: indien nodig de vergelijkbaarheid en kwaliteit van de informatie verbeteren. Uitgangspunt hierbij is dat waar mogelijk aangesloten wordt bij reeds bestaande structuren voor het verzamelen en analyseren van de noodzakelijke gegevens, en dat niet meer opgevraagd wordt dan noodzakelijk is voor het betrouwbaar en vergelijkbaar in kaart brengen van de prestaties en indicatoren. • De uitkomsten uit de jaarlijkse programmamonitoring worden gedeeld met de Tweede Kamer (via de overall monitoring van het Programma VANG), de betrokkenen bij het Uitvoeringsprogramma Huishoudelijk afval en de media.
Trekker	
Betrokkenen	Producentenorganisaties, materiaalorganisaties, CBS, gemeenten
Planning / Fasering	<p>2014: opstellen en accorderen methodiek voor programmamonitoring</p> <p>2015 e.v.: jaarlijks uitvoering monitoring plus rapportage over de bevindingen.</p>
Inzet	
Meetindicator	<p>Mogelijke indicatoren om het uitvoeringsprogramma op te volgen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het aandeel afvalscheiding (uitgangssituatie in 2012:50%, doel in 2020: 75% en doel in 2025: richting 100%) • De hoeveelheid huishoudelijk restafval (uitgangssituatie in 2012: 255 kg/inw, doel in 2020: 100 kg/inw en doel in 2025: 30 kg/inw). • Aantal gesloten ketens: ..... • Mate waarin gemeenten actief aan de slag zijn met het verbeteren van de afvalscheiding van huishoudelijk afval.

Aldus overeengekomen en ondertekend

Den Haag, 18 november 2014

*De Staatssecretaris van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu,
W. Mansveld.*

Apeldoorn, 18 november 2014

*De voorzitter van de bestuurlijke commissie Milieu, Energie en Mobiliteit, VNG,
O. Prinsen.*

Dalfsen, 18 november 2014

*De voorzitter van de NVRD,
H. Noten.*